

Maria Loreto Álvarez Martín

**L'ECOTURISME: ANÀLISIS COMPARATIU DELS ALLOTJAMENTS
ECOTURÍSTICS SEGONS LA CERTIFICACIÓ CERES ECOTUR**

TREBALL DE FI DE GRAU

dirigit per la Dra. Laia Pié

Grau de Turisme

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

**Tarragona
2017**

ÍNDEX DE TAULES

Taula 1. Resum dels diferents conceptes.....	21
Taula 2. Llistat d'hotels Ceres Ecotur.....	26
Taula 3. Número d'allotjaments Ceres Ecotur per comunitats autònomes.....	29
Taula 4. Activitats ofertes pels allotjaments ecoturístics.....	34

ÍNDIX

1.Introducció.....	4
2.L'ecoturisme.....	6
2.1.Origen, història i evolució.....	6
2.2.Destinacions principals.....	10
2.3.Principals mercats.....	11
2.4. Perfil del turista.....	12
2.5. Cultura.....	16
3.Definicions de conceptes claus.....	17
3.1.Ecoturisme.....	17
3.2.Ecologisme.....	18
3.3.Agroturisme.....	19
3.4.Desenvolupament sostenible.....	20
4.Agrupacions d'hotels ecològics.....	22
4.1.BioHotels.....	22
4.2.Ceres Ecotur.....	22
5.Anàlisis dels allotjaments Ceres Ecotur.....	26
6.Conclusions.....	35
7.Bibliografia.....	39
Annexos.....	40

1.Introducció

L'ecologisme com a concepte és un terme molt comú en la societat actual. Les modes i el canvi de pensament de la societat, han provocat un boom en els productes etiquetats com a ecològics.

Els diferents factors negatius que influeixen en el medi ambient, van tenint repercussions en el nostre dia a dia, i la població, poc a poc, és més conscient de com ha d'actuar per tal de poder col·laborar, afavorir o respectar el medi que ens envolta. Per totes aquestes circumstàncies, trobem que el terme ecològic s'ha implantat també en el món del turisme, no solament en la tipologia de visitar espais o llocs en concret, si no en els allotjaments i altres serveis. El client cada vegada més, es preocupa pel seu benestar i per la seva salut, per la qual cosa opta per diferents ofertes saludables.

Els allotjaments ecològics, emmarcats dins de la tipologia de ecoturisme, cada vegada estan més presents en el nostre país, i cada vegada més, es major el nombre de clients i turistes que busquen allotjar-se en aquesta tipologia d'hospedatge.

Per tal de conèixer més sobre els allotjaments ecoturístics, és indispensable entrar en el món de la sostenibilitat i els diferents factors que conformen el terme ecoturisme. El principal objectiu d'aquest concepte des de la vessant del turisme, és contribuir, a través de l'oci, a respectar i ajudar al desenvolupament del medi ambient, on l'esser humà pugui gaudir de la natura i a l'hora preservar-la, i fruit d'una estança saludable que li aportí benestar personal.

Després d'avaluar la situació actual de l'ecoturisme, en aquest treball s'ha realitzat una comparativa entre els diferents allotjaments catalogats com ecoturístics, segons la certificació Ceres. Aquesta certificació, originada pels establiments espanyols, ajuda a unificar i potenciar aquesta tipologia de turisme, atorgant aquesta certificació de qualitat en aquells allotjaments que comparteixin les diferents característiques per ser un establiment ecològic.

Així, per exemple, hem pogut constatar els diferents serveis que ofereix cada

tipus d'allotjament, el preu establert, en quines zones són més abundants, a quin tipus de públic van adreçats, si compten amb una oferta gastronòmica, les diferents activitats complementàries que hi ha a l'entorn, etc. De manera que tenim una àmplia visió d'aquests establiments segons la seva localització i característiques.

Per tant, amb aquesta recerca i comparativa s'ofereix una nova perspectiva turística adaptada a la demanda i interessos actuals.

L'estructura del treball es divideix en tres blocs:

- La recerca bibliogràfica del concepte general, l'ecoturisme
- Les definicions dels conceptes claus en aquesta tipologia de turisme
- L'anàlisi dels allotjaments que formen part de la certificació Ceres Ecotur

Dintre del bloc de la recerca bibliogràfica, es pot trobar el concepte de l'ecoturisme aplicat en diferents àmbits i autors. En un primer lloc, la seva història, l'origen i l'evolució que ha tingut a nivell mundial, seguit de les destinacions principals d'aquest turisme, les quals porten a conèixer quins són els principals mercats, i a l'hora el perfil del turista que predomina en l'ecoturisme. Per finalitzar aquest bloc, també s'inclou un punt dedicat a la cultura, ja que és una part important que és reflecteix en l'ecoturisme.

En el segon bloc, trobem les definicions d'una selecció quatre de conceptes que defineixen el terme d'ecoturisme, i ens ajuden a poder entendre'l millor, a través de diferents definicions segons les opinions de diferents autors.

Per finalitzar, el tercer bloc defineix l'objectiu del treball, on consta la part pràctica, de creació pròpia i on es reflecteix l'anàlisi realitzat a través de la certificació Ceres Ecotur, a nivell espanyol. En aquest anàlisi, on han estat seleccionats els allotjaments catalogats com a ecoturístics, podem observar les característiques, les diferències i els aspectes que defineixen l'oferta d'allotjaments ecoturístics a Espanya.

2.L'ecoturisme

2.1. Origen, historia i evolució

Segons l'organització mundial del turisme (OMT), es confirma que durant el període de 1995-2020, hi ha una sèrie de factors que alteren l'activitat turística internacional. Aquests canvis es concentren en 4 punts concrets: econòmics, tecnològics, polítics i demogràfics. Però el factor més evident és el consum i la demanda del propi turista, el qual ha sofert canvis culturals, d'actitud i de motivació.

Pel que fa a la demanda, es va donar un creixement de nombre de turistes que volien participar en activitats recreatives, esportives i conèixer la vida de les zones que visiten. Actualment, els turistes són més actius físicament i intel·lectualment que en altres èpoques, ja que l'accés a la informació de qualitat és molt més assequible.

D'altra banda, augmenta el turista que vol cercar àrees no turístiques i productes personalitzats, fet que comporta un turista més experimentat, més madur i per tant més exigent. També incrementa, el turista relacionat amb la sensibilitat ambiental i social, el qual busca zones menys contaminades i naturals, fet que dona l'aparició de nous productes ecoturístics. Aquestes noves inquietuds s'han incrementat molt en els últims temps. El turista vol apreciar la naturalesa i lluitar per la seva conservació, juntament amb la realització d'activitats a l'aire lliure i la consciència ecològica. Aquesta tipologia de turista ha fet sorgir una nova manera de viatjar. Aquest fet s'engloba dintre del concepte de turisme alternatiu. Segons Nel-lo (2005), *amb aquest concepte es pretén aportar al turisme una sèrie de principis que comportin més harmonia del sistema turístic amb l'entorn*. Les característiques d'aquesta tipologia de turisme es centren en conservar i respectar la natura i la cultura de les regions visitades. D'altra banda, fa participar a les comunitats locals en el benefici que genera aquest turisme, per tant, dona suport al petit empresari. Així doncs, s'ofereix una bona qualitat amb experiències significatives i d'aprenentatge a través dels productes típics, diferenciats i innovadors, sempre seguint els criteris de sostenibilitat.

Pel que fa a la història de l'ecoturisme, es remunta als anys 70 on es va produir una crisi que va afectar al pensament socioeconòmic a nivell internacional i en la qual van començar a aparèixer les primeres nocions de sostenibilitat i ecologia. Al 1988, l'Organització de les Nacions Unides va convocar països de tot el món per tal de tractar els enormes desequilibris ambientals i socials del món, a través de la comissió Brundtland, de la qual va sortir l'informe Brundtland. Més tard, la cimera de Rio de Janeiro (1992) va reafirmar les preocupacions en vers al desenvolupament d'un model respectuós amb la natura, socialment equitatiu i econòmicament beneficiós.

En aquesta època el turisme massiu generava unes conseqüències negatives molt elevades, els recursos naturals patien grans desequilibris i la contaminació augmentava. La capacitat de carrega, tant ambiental com demogràfica, a causa de l'augment constant de població turística, havia arribat als seus límits.

A partir d'aquí va ser quan es va donar un canvi d'expectatives a l'hora de viatjar. És el punt de donar pas al turisme alternatiu, iniciat en els països desenvolupats econòmicament, com França, Anglaterra, Portugal i Espanya. Primerament aquest turisme alternatiu es va introduir amb la pràctica alternada amb el model convencional. En el cas d'Espanya, l'esgotament dels models turístics clàssics va originar la creació d'una alternativa per ampliar la seva oferta turística.

El turisme alternatiu s'accentua durant els anys 70 amb el boom de les propostes inscrites en un marc sostenible. Aquest tipus de turisme, és va caracteritzar per ser turisme a escala local amb activitats senzilles, baixos costos ambientals, socials i econòmics, en definitiva un turisme més respectuós amb la cultura i el medi ambient. L'objectiu principal d'aquesta tipologia de turisme, en diferència al convencional (turisme de masses) va ser centrar-se en promoure experiències conscients, i no serveis. Per tant, també es va definir com a turisme participatiu, ja que genera un contacte directe entre les comunitats receptores i el turista, incorporant-se com a actor social actiu de l'entorn que visita (Marta Nel-lo i Claudia Llanes, 2005).

Segons José Maria, etc. en *Ecoturisme* (2004) l'origen d'aquest concepte esdevé de la preocupació del medi ambient, quan l'home es dona compte del

deteriorament de la terra a causa de les seves accions. La pèrdua de la biodiversitat, l'escalfament global del planeta, la reducció de la capa d'ozó, la reducció de la pesca i la mort d'animals i plantes per la contaminació, van ser els primers indicis per observar la necessitat de transformar l'activitat de l'home, i dintre d'això l'activitat del turisme en les zones naturals. La conservació del medi i la forma de gaudir-ne d'ell havia de ser d'una forma respectuosa i a l'hora que és pogués ajudar a millorar-lo, fet que va comportar l'origen d'aquest concepte d'ecoturisme.

L'ecoturisme es va convertir en un nou estil de visitant, el qual va comportar la creació de diferents empreses amb la mateixa preocupació, i així un nou segment turístic especialitzat, on el seu principal objectiu era la conservació del medi i impulsar un turisme responsable.

En aquest aspecte, també es va veure reflectit en grans organismes, que van incorporar el concepte d'ecoturisme com a novetat, com es va veure amb la World Ecotourism Society, la qual d'acord amb els principis de la Unió Internacional per la Conservació de la Naturalesa (UICN), defineix ecoturisme com: *“Modalitat turística ambientalment responsable que consisteix a viatjar o visitar àrees naturals relativament poc alterades a fi de gaudir, apreciar i estudiar els seus atractius naturals (paisatge, flora i fauna silvestres), per mitjà d'un procés que promogui la conservació. Té baix impacte ambiental i cultural i afavoreix una participació activa i socioeconòmicament beneficiosa de les poblacions locals”*.

Per tant, els components fonamentals que van englobar aquest concepte es sintetitzen en: ser un turisme a petita escala, respectuós amb la naturalesa i l'entorn social i cultural; un turisme practicat en zones o àrees naturals, basat en un principi fonamental com és la sostenibilitat, i per últim, un turisme planificat i que controla els seus impactes.

L'evolució del ecoturisme ha anat creixent progressivament, però el seu origen segons Monica Pérez (2003) en *‘La guía del ecoturismo’* es remunta a un passat desconegut exacte. Es considera que sempre hi ha hagut ecoturistes, des del començament de la humanitat, ja que des de llavors es van originar viatges a

destinacions naturals es poden qualificar com a tals.

Segons Pérez, el concepte d'ecoturisme no va aparèixer a Europa fins la dècada dels 90, quan va reemplaçar el concepte de "turisme verd". Aquest últim terme feia referència a les visites a espais naturals protegits com són els parcs nacionals. Actualment, podem trobar en ús el turisme verd, però més conegut com a turisme rural.

Pel que fa a nivell mundial, l'ecoturisme va sorgir amb el primer parc nacional del món, el de "Yellowstone", als Estats Units. Aquest parc es va obrir al públic amb la finalitat de ser un espai per ús i gaudi dels visitants, és a dir es contemplava una activitat on el turista desitjaria visitar el lloc. A partir d'aquell moment, fins l'actualitat, es van establir milers d'espais naturals protegits amb la mateixa finalitat.

Més endavant, va arribar "l'Any Internacional de l'Ecoturisme", al 2002. Aquesta iniciativa va ser proposada pel Consell Econòmic i Social (ECOSOC) i duta a terme pel Programa de les Nacions Unides pel Medi Ambient (PNUMA) i l'Organització Mundial del Turisme (OMT), qui van dur a terme la celebració.

Per part del PNUMA es van encarregar d'elaborar el manual on es van fixar les bases de l'ecoturisme i també on es van indicar les activitats per dur a terme al llarg del 2002. L'activitat més important va ser la celebració de la "*Cumbre Mundial de l'Ecoturismo*", celebrada a Quebec del 19 al 22 de Maig de 2002. En aquest esdeveniment hi van assistir més de 1.100 persones procedents de 133 països i sectors diferents. L'objectiu d'aquesta reunió, va ser analitzar quatre aspectes principals: la política i planificació de l'ecoturisme, la reglamentació, el desenvolupament de productes, màrqueting i promoció, i la supervisió de costos i beneficis. Tot això va estar basat a partir de dos temes centrals determinats anteriorment: la sostenibilitat de l'ecoturisme des de un punt de vista ambiental, econòmic i sociocultural, i la participació i atribució de competències a les comunitats locals i pobles en el procés de desenvolupament de l'ecoturisme.

Finalment, com a resultat d'aquesta celebració internacional es va aprovar la "*Declaración de Québec sobre el ecoturismo*", presentada a l'Agost de l'any 2002

a Johannesburg.¹

2.2. Destinacions principals

Les principals destinacions ecoturístiques es basen per tenir un gran nombre de recursos naturals. Segons les Nacions Unides, Europa és el continent amb més nombre d'àrees protegides (més de 43.000 àrees), seguit del nord d'Euràsia (18.000 àrees), Nord Amèrica (13.000 àrees) i Austràlia i Nova Zelanda (9.000 àrees). En darrer lloc trobem el continent africà i el pacífic.

Segons la grandària i la superfície protegida trobem que Amèrica Central i Amèrica del Sud cobreixen un 25% del total, seguit per Amèrica del Nord amb un 18%, el Sud-Est africà amb 14,5% i l'Àfrica central i de l'Oest amb un 10,5%. D'altra banda, el pacífic representa un 1,5%. Pel que fa a les zones protegides marines, només representen el 0,5%, on està inclosa la barrera de corall australiana.

Fent referència a les destinacions ecoturístiques, segons José Maria de Juan (2004), no es poden concretar dades exactes a causa de la manca d'estudis elaborats. Gràcies a l'AIE al 2002 es van poder elaborar informes que aportaven una idea de quines són les destinacions ecoturístiques més demandades.

Amèrica és el continent més sol·licitat, concretament l'Amèrica Llatina, on estan apostant molt fort per aquesta tipologia d'activitat. El principal destacat són els Estats Units, caracteritzat per un visitant nacional i espais protegits emblemàtics, com parcs nacionals el Gran Canyó, Yosemite i Yellowstone.

Una altra destinació important del continent americà és Mèxic, el qual es caracteritza per tenir un turista d'Estats Units i una diversitat de recursos naturals, com és el seu fons marí, ja que té el segon escull de corall més llarg del món.

A l'Amèrica central, destaca Costa Rica, una destinació posicionada en els

¹ Veure, Annex 1

darrers anys, d'altra banda Sud Amèrica on destaquen Equador, concretament les Illes Galapagos, qualificades com a paradís natural.

El segon continent amb més potencial es el continent africà, però les destinacions principals no són molt nombroses. Destaquen Kènia amb les seves reserves naturals, i a la part de Sud Àfrica, Madagascar, Tanzània i Botswana.

El continent asiàtic es troba en un procés d'iniciació a l'ecoturisme amb unes previsions de creixement abundant. Les principals destinacions destacades actualment són la Índia i el Nepal, tot i que estan en un procés de creixement la Xina, el Vietnam i Indonèsia.

Pel que fa a Austràlia destaca per ser capdavantera en millorar la qualitat de l'activitat ecoturística amb la introducció de les certificacions de qualitat. Per últim, Europa destaca per tindre un turista europeu i grans atractius naturals, tot i que és més coneguda a nivell internacional pel seu patrimoni cultural. Les seves destinacions destacades són França, Alemanya i el Regne Unit entre d'altres.

2.3. Principals mercats

Segons la OMT, un 5% dels turistes internacionals van gaudir d'unes vacances ecoturístiques l'any 1998. Aquest fet va desenvolupar la necessitat de protegir el medi ambient i va fer que l'ecoturisme tingués més popularitat en les dècades següents.

L'autor Jose Maria de Juan (2004) afirma que el nombre de països que s'incorporen en aquesta tipologia de turisme és cada vegada més abundant. A través dels estudis de l'OMT s'ha pogut conèixer els principals emissors d'ecoturisme a nivell mundial. Els països destacats són: Estats Units, Canadà, Alemanya, Regne Unit, Espanya, França i Itàlia.

Pel que fa als països anomenats destaca Alemanya com a mercat abundant, ja que més d'un 50% dels seus habitants gaudeixen les seves vacances en un ambient natural.

Canadà és un mercat molt interessat en la seva pròpia naturalesa, tot això es veu reflectit amb la seva tasca de creació i manteniment d'àrees protegides i parcs nacionals. Segons l'estudi elaborat pel mercat canadenc, entre un 15% i un 20% dels canadencs realitzen activitats ecoturístiques, una xifra molt elevada en comparació a la resta de països.

El mercat americà no té un elevat nombre d'ecoturistes, ja que segons el seu estudi un 4% dels viatgers internacionals van participar en activitats ecoturístiques.

Pel que fa referència a la resta de països europeus, Itàlia augmenta constantment el seu nombre d'ecoturistes, fins al punt de representar el 2% del turisme italià, seguidament del mercat espanyol, el qual es defineix com a petit i estacional, però creix progressivament gràcies al seu gran potencial en el turisme rural, de paisatge i de naturalesa. Cal destacar també el turista domèstic espanyol, ja que cada vegada està més interessat en els espais naturals del país. En les últimes dècades hi ha hagut un increment molt important en els parcs nacionals, sent els més visitats Aigüestortes i estany de Sant Maurici, els Picos de Europa, la Vall d'Ordesa i Mont Perdut i per últim, els que tenen més afluència són el Teide i el Timanfaya. Aquest elevat nombre de visitants ha provocat una millora en els equipaments que s'ofereixen als visitants, gestionats per l'Organisme Autònom de Parcs Naturals que depèn del Ministeri de Medi Ambient.

2.4. Perfil del turista

El perfil ecoturista es pot veure classificat en diferents tipus. Segons Marta Nel·lo i Claudia Llanes (2005), l'ecoturista és un turista que generalment té estudis professionals, és una persona activa i dinàmica. Aquest turista està interessat en protagonitzar la seva activitat turística i no ser espectador d'ella. També se li afegeixen els adjectius d'intel·ligent, educada, curiosa i aventurera. L'objectiu d'aquesta persona és trobar experiències noves envoltat de recursos naturals i culturals. Busquen una nova manera de distreure's, fugint de les destinacions

tradicionals, saturades per la vida urbana i el turisme massiu. En definitiva, aquest turista reclama un intercanvi cultural, tenint contacte directe amb els locals i els seu medi.

Una de les principals característiques que defineix l'ecoturista és la qualitat que exigeix en el seu viatge, preferint un servei personalitzat i amb una garantia. Alhora, és un perfil de turista disposat a col·laborar amb l'entorn, i a seguir les iniciatives proposades. En aquest cas destacaríem la conducta ecològica per tal de mantenir el medi ambient en un àmbit rural.

La principal diferència entre el turista ecològic i el turista convencional és l'actitud, ja que l'ecològic s'hi sent atret per visitar l'àrea natural o el contingut amb el principal objectiu d'observar, estudiar i gaudir dels elements naturals. Per aquest motiu, es caracteritzen per ser grups petits i amb guies especialitzats.

Segons Monica Pérez (2003), l'ecoturista pot ser-ho pràcticament tothom o ho ha sigut algun cop. Però segons Kreg Lindberg (1991), en el llibre "Policies for maximizing nature tourism's ecological and economic benefits" defineix quatre tipus d'ecoturista:

1.Ecoturista ocasional: *el turista que tria un tour d'ecoturisme de forma accidental, com a part d'un viatge més gran. Per exemple, les visitants de les Cataractes de Iguazú. La majoria de turistes que passen pel Riu de Janeiro (Brasil) s'apropen a aquest parador natural. Molts d'ells no tenen un interès especial pel medi ambient, però és una de les excursions més típiques de la ciutat de Rio i les cataractes resulten ser un espectacle natural que agrada a tothom.*

2.Ecoturista de hits naturals: *Aquell que visita certs punts fonamentals de l'ecoturisme, per sortir de la rutina els viatges habituals. Per exemple, el qui tria fer un safari a kenia, simplement vol viure una aventura "diferent", o qui visita la selva amazònica. Es tracta per lo tant d'un turista que un any va a Cancún (Mèxic) a la platja, un altre va de compres a Tailandia, però algun cop decideix fer quelcom diferent, com pot ser un safari fotogràfic a Kenia.*

3.Ecoturista interessat: *És el que específicament busca aquest tipus de*

viatges, perquè li agrada més gaudir de la naturalesa i no vol passar les seves vacances ni a ciutats ni a platges meravelloses. Per exemple, es aquell que un any va a Costa Rica, i al següent a Kenya, i al altre va a veure el Gran Canyó del Colorado (USA). Aquest es ja un ecoturista nat, que va demanant precisament ecoturs per les seves vacances.

4. Ecoturista entregat: *Es tracta d'investigadors, científics o estudiosos de la natura, així com persones amb vocació ambiental, que volen aprendre o ajudar a la conservació del medi ambient. A diferència de la gent que participa a projectes d'investigació, hi ha uns altres que col·laboren a tasques de neteja de certes zones, com, per exemple, la recollida de brossa del Mont Everest. Son ecoturistes vocacionals i pretenen aportar el seu granet de sorra amb la preservació del medi ambient durant les seves vacances; consideren que es pot "salvar el planeta viatjant".*

L'autora Myra Shackley (1996), en el seu llibre "Wildlife Tourism", ens explica quin les diferents exigències que reclama un ecoturista. En aquest cas es resumeixen en sis característiques:

- Manteniment:** el turista compara el que ha pagat amb el que veu, per això cal un bon manteniment dels recursos naturals
- Tranquil·litat:** vol gaudir del que es veu, es a dir, poder fer-ho amb grups petits i sense pressa per poder gaudir al màxim de l'experiència,
- Bon transport:** per tal de poder arribar al destí correctament i d'una forma còmoda,
- Fotografiar:** l'ecoturista també busca bones oportunitats per fotografiar el que veu, i així tindre un record,
- Informació:** necessita molta, per tal de resoldre tots els seus dubtes i gaudir adequadament amb tots els coneixements al seu abast,
- Bons guies:** es un tipus de turista especialitzat, i per tant vol bons guies que puguin explicar perfectament el territori on es troben.

Gràcies a aquestes diferents tipologies d'ecoturista, i les diferents característiques que el defineixen, es pot arribar a conèixer millor la necessitat d'aquest perfil de turista i aportar un millor turisme per fomentar les seves visites i augmentar el seu nivell de conformitat i necessitat en el medi natural. L'autora,

Mónica Pérez (2003), també es pregunta que es lo que el visitant vol veure, deixant a banda el gaudir del paisatge, la flora i la fauna. En aquest aspecte trobem la intervenció de les tradicions i la cultura del propi ecoturista, ja que serà lo que determinarà la seva elecció de destí. Un exemple es el 'birdwhatching', una activitat molt comú pels anglesos o alemanys, i que en canvi pels espanyols no es comú.

Per últim, diferents estudis es defineixen com son els ecoturistes de forma generalitzada. Un exemple es una de les organitzacions mes importants dedicades a aquest sector a nivell mundial, "The Ecotourism Society" (1997). Aquesta organització va realitzar una enquesta a Nord Amèrica, on els resultats van determinar el perfil del ecoturista amb les dades següents:

-Edat: entre els 35 i 54 anys, tot i que varia segons l'activitat realitzada i altres factors com el cost del viatge.

-Sexe: ocupen un 50% dones i un 50%homes, tot i que segons l'activitat també varia el tant per cent.

-Cultura: un 82% de llicenciats, tot i que en l'actualitat aquesta dada va disminuint.

-Experiència com ecoturistas: no es contempen grans diferències entre els experts en aquesta tipologia de viatges i els que no.

-Forma de viatjar: un 60% prefereix viatjar en parella, un 15%en família, i un 13%sols.

-Duració del viatge: un 50% dels ecoturistes amb experiència prefereix de 8 a 14 dies.

-Despeses: els ecoturistes experimentats estan disposats a pagar mes que els que no ho son.

-Època de l'any: un 50% dels ecoturistes experts prefereixen viatjar en els mesos de juny, juliol, agost i setembre, mentre que el turista general es centra en juliol i agost.

-Activitats: destaca les excursions a peu, seguit de les activitats a l'aigua. Però sobretot el que busquen són activitats variades.

-Preferències d'allotjament: el 56% dels consumidors generals prefereix hotels, mentre que el 12% dels ecoturistes prefereixen aquell hotel que lls pugui aportar mes sensacions noves.

-Luxe: no es un requisit indispensable per l'ecoturista.

-Elements mes importants del viatge: el mes valorat és l'allotjament situat a plena natura, la flora y la fauna salvatge, i per últim, les excursions.

-Motivacions del viatge: primerament és gaudir de la natura, i en segon lloc veure nous llocs.

2.5. Cultura

La cultura d'una regió o localització es veu afectada en la practica de l'ecoturisme. Els espais destacats a l'hora de practicar aquesta tipologia de turisme es resumeixen en pobles o poblacions de petites dimensions, ja que és una característica indispensable en l'ecoturisme. Aquest fet, provoca que el perfil del ecoturista busqui experiències properes en contacte amb la natura i els habitants o població de l'indret. En aquest últim punt, troben com a factor clau la cultura típica de la zona. L'ecoturista vol conèixer de més a prop les seves costums, el seu patrimoni, en aquest cas natural, la seva gastronomia típica i de proximitat, i les diferents tradicions populars i festives.

Segons Edith Mercedes Maldonado (2008), l'ecoturisme és una activitat relacionada a la cultura, i aquest fet ha provocat una activitat econòmica en aquets petits indrets amb recursos naturals. Com a conseqüència d'aquesta activitat es desenvolupa un manteniment dels recursos, una conservació de la biodiversitat i de les cultures locals, aportant així un turisme de qualitat pels ecoturistes, que poden gaudir i experimentar la natura i cultura en un bon estat. Una vegada hi ha ecoturistes interessats en visitar els diferents indrets, es genera una despesa econòmica, i uns ingressos per la conservació i beneficis per les comunitats que viuen en els diferents pobles o àrees rurals. Per tant, la idea de mantindre la biodiversitat, a través de la natura i la cultura tradicional es veuen unides a l'hora de projectar una espai turístic amb un caràcter conservador.

Per altra banda, dintre d'aquets indrets amb una cultura pròpia, trobem el patrimoni natural propi de cada espai. Aquets patrimoni, segons Maldonado (2008), es pot definir com: *'el conjunt de tots els elements naturals que el componen, tant de natura biòtica (rius, valls, vegetació, fauna, etc.), així com la*

varietat de paisatges que conformen, que tenen un valor rellevant des de el punt de vista estètic, científic, y/o mediambiental'. Així, la atractivitat del patrimoni natural provoca la visita y l'activitat turística, deixant clar que el turisme i el medi ambient estan relacionats, i diferenciant-se del turisme convencional, en la necessitat d'una conservació de la biodiversitat per tal de poder seguir gaudint dels recursos turístics ambientals.

3. Definicions de conceptes claus

Dintre del concepte d'ecoturisme trobem relacionats directament altres definicions que ajuden a tindre sentit a aquest concepte de turisme, amb una mateixa línia i visió per entendre l'ecoturisme amb fonaments bàsics pel respecte del medi ambient. Per poder veure la relació entre els conceptes més destacats i claus d'aquest turisme, es defineixen 4 dels més comuns: ecoturisme, com a concepte general i nom de la tipologia de turisme, ecològic, com el concepte innovador, agroturisme, com a principal tipologia de turisme derivada a aquest gran concepte inicial, i per últim, el desenvolupament sostenible, com a factor clau de la tipologia, i objectiu principal de fer arribar als turistes. Finalment, les diferents definicions dels autors aportaran una comparació en un quadre resum.

3.1. Ecoturisme

Com em desenvolupat anteriorment, l'ecoturisme és el concepte que engloba aquesta tipologia de turisme. Molts autors han tractat aquest tema, i com a tal, han definit aquest concepte segons el seu punt de vista.

Segons Marta Nel·lo i Claudia Llanes (2005), la definició d'ecoturisme la consideren una descripció difícil, ja que tots els nous conceptes i tipologies de turisme estan interrelacionats, son complementaris i combinables en la pràctica. Per aquest motiu presenten una proposta gràfica pròpia on es poden veure diferents conceptes reflectits en un arbre, simbolitzant els principis que envolten el concepte d'ecoturisme, com son un tipus de turisme sostenible, tou, natural, verd i ecològic. Per altra banda, aquets adjectius basics s'agrupen en el concepte d'un turisme alternatiu, i d'aquí es desglossen en 4 categories, on entre d'elles

trobem l'ecoturisme, el qual esta acompanyat de les diferents tipologies que segueixen aquets mateixos principis, que són: el turisme d'aventura, l'agroturisme i el turisme rural.

Per altra costat, l'autora Mónica Pérez (2003), diu que el concepte d'ecoturisme és molt jove, i per aquest motiu no es poden trobar grans quantitats de definicions diferents del concepte. Per la seva part, l'autora no proporciona cap definició pròpia, ja que adjunta diferents descripcions d'altres autors, i finalitza dient que tots ells, en diferents paraules i terminis, conflueixen dient el mateix.

L'autora Elizabeth Boo (1990), en el seu llibre 'Ecotourism: The Potentials and Pitfalls', ho defineix com *"el turisme de naturalesa que contribueix a la conservació"*.

Héctor Ceballos Lascuráin (1996), defineix al seu llibre 'Tourism, ecotourism and protected areas' l'ecoturisme com: *"el viatge mediambiental responsable, a àrees relativament poc alterades, per gaudir i apreciar la natura a la vegada que es promou la conservació, te un baix impacte ambiental i proporciona un benefici socioeconòmic a la població local"*.

Per finalitzar, l'autor Dwight Holing (1991), en el seu llibre 'Earthtrips': *"el viatge ecològicament sensitiu que combina els plaers de descobrir i entendre una flora i una fauna espectacular a la vegada que contribueix a la seva conservació"*.

3.2.Ecologisme

Ramón Bosch Camprubí (1998), diu que el concepte de ecologisme *"és el posicionament social, que s'expressa individualment o col·lectivament, front a problemes relacionats amb l'ecologia. En general pretén un model menys intervencionista sobre la natura i un ús conservatiu dels recursos naturals, és a dir, aposta per la sostenibilitat"*.

3.3. Agroturisme

Segons M. Pérez (2003) el concepte d'agroturisme el posiciona dintre del concepte de turisme rural. Per això, entén el turisme rural com *“aquell que te lloc al medi rural, i dintre d'aquest s'inclourien altres sectors turístics que, definitivament es donin també en l'ambient rural, però que els practicants d'aquest tenen objectius molt diferents”*. En el cas de l'agroturisme, afegeix *“el visitant el que desitja és participar en les tasques tradicionals d'un establiment rural”*.

Per altra banda, M. Maldonado (2001), aporta diferents definicions per aquets concepte a través d'autors diferents, com Mincetur, que iguala el concepte d'agroturisme al de turisme rural, basat en *“consisteix en integrar a un segment del pagès a un turisme especialitzat, dirigit a un públic divers, permeten al turista participar en les vivències, costums i activitats agrícoles i pecuàries, intervenint directament en les diverses activitats culturals”*.

També afegeix a Sarmiento, on veu l'agroturisme com *“ un turisme d'iniciativa local, basat en recursos locals (físic i humans), amb gestió local, amb efectes locals, marcats pels paisatges locals, que valoren la cultura local, i que ofereix benestar a les poblacions on s'implanta i interessa als propis habitants de la regió. A de més, en aquesta modalitat de turisme, s'incorpora a tota la família a la activitat productiva, creant noves oportunitats de treball, valorant el paper tradicional de la dona en la vida rural, ja que com a “mestresses de casa”, tenen un rol central en l'organització de les activitats d'acollida com l'atenció directa als visitants”*.

Per tant, la definició d'aquest concepte ens ajuda a diferenciar l'objectiu del ecoturisme en comparació del agroturisme, el qual es centra en l'establiment i l'espai de l'allotjament com a activitat principal pel visitant a través de les seves tasques agrícoles quotidianes, i a part de gaudir de la naturalesa en la seva conservació, com l'ecoturisme.

3.4.Desenvolupament sostenible

La definició de desenvolupament sostenible, segons l'autor Ramón Bosch (1998) en '*Turismo y Medio Ambiente*', recau en el principi de les conseqüències que va aportar la Conferència de Rio al 1992, ja que es van vincular el desenvolupament econòmic amb les qüestions ambientals d'un nou model definit com desenvolupament sostenible. Aquest concepte, segons l'autor, *"és un model responsable de desenvolupament, que no suposa manca de creixement ni pèrdua de eficàcia, i assegura un canvi de qualitat de vida. El concepte sorgeix del reconeixement de que existeixen límits reals a la disponibilitat dels recursos, i per tant, es necessari prendre mesures per reduir el consum material que augmenta els costos ambientals"*.

L'autora M. Pérez (2003), afegeix la definició aportada a partir de l'informe Brundtland, elaborat per la ONU, al 1987, especifica que el concepte de desenvolupament sostenible *"és aquell que satisfà les necessitats de la generació present sense comprometre la capacitat de les generacions futures per satisfer les seves pròpies necessitats"*.

En canvi, Mercedes Maldonado (2008), afegeix al seu llibre '*La cultura como elemento integrador para el desarrollo del ecoturismo*', el concepte de desenvolupament sostenible, on destaca la seva incorporació de la definició generada per la Alianza Centreamericana pel Desenvolupament Sostenible, on ho defineix com *"un procés de canvi progressiu en la qualitat de vida de l'ésser humà, que el posiciona com a centre i subjecte primordial del desenvolupament, per mitjà del creixement econòmic amb equitat social i la transformació dels mètodes de producció i dels patrons de consum i que es sosté en l'equilibri ecològic i el suport vital de la regió. Aquest procés implica el respecte a la diversitat ètnica i cultural regional, nacional i local, així com la fortalesa i la plena participació ciutadana, en conveniència pacífica i en harmonia amb la natura, sens comprometre i garantir la qualitat de vida de les generacions futures"*

A continuació observem una taula de síntesis, on podem visualitzar d'una forma més sintetitzada les paraules claus de cada concepte, segons cada autor.

Taula 1: Resum dels diferents conceptes

ANY	AUTOR	CONCEPTE			
		ECOTURISME	ECOLOGISME	AGROTURISME	DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE
2005	Marta Nel·lo i Claudia Llanes	-Definició difícil -Conjunt de conceptes -Representació gràfica			
1999 1987	Mònica Pérez	-Concepte molt jove -No defineix el concepte de manera pròpia		-Tasques tradicionals -Turisme rural	-Satisfer les necessitats actuals
1990	Elizabeth Boo	-Contribueix a la conservació			
1996	Hector Ceballos	-Viatge responsable -Baix impacte ambiental -Benefici socioeconòmic			
1991	Dwight Holing	-Viatge ecològic -Contribueix a la conservació			
1998	R. Bosch, Ll. Pujol, J. Serra, F. Vallespinós		-Posicionament social -Ús conservatiu		-Model responsable -Canvi en qualitat de vida -Augmenta els costos ambientals
1995 2003 2007	E. Mercedes Maldonado			-Turisme especialitzat -Vivències quotidianes -Iniciativa social -Producte local	-Canvi en qualitat de vida -Equilibri ecològic

Font: Elaboració pròpia

4.Agrupacions d'hotels ecològics

4.1.BioHotels

Es allotjaments ecoturístics van ser iniciats com a una característica hotelera que Ludwing Gruber va fundar l'any 2001 a través de l'associació d'hotels ecològics anomenada Bio Hotels, junt amb un petit nombre d'hotels d'Àustria. Concretament, la iniciativa va néixer en un dels hotels actuals de Bio Hotels, l'hotel Sommerau a Salzburgo.

En els seus inicis l'associació estava creat per tan sols 9 hotels, però aquets nombre ha anat creixent fins incloure hotels de diferents parts d'Europa, com Àustria, Alemanya, Grècia, Itàlia i Eslovènia.

L'objectiu principal de Bio Hotels és, a partir de la sostenibilitat, fomentar aquesta tipologia d'allotjaments amb uns valors concrets i sempre respectant el medi ambient. Així, són inevitables introduir altres conceptes com l'agricultura ecològica, el contacte amb el medi i els seus treballadors, entre d'altres característiques.

Per tal de reunir un major nombre d'hotels a l'associació, aquets han de complir uns requisits per optar a la certificació. Un dels seus principals és l'agricultura ecològica en els aliments de l'establiment. En aquets cas Bio Hotels demana que aquesta tipologia d'aliments, ja que és el mètode de producció que garanteix un major control de generar aliments amb aquesta qualitat, tant en el seu procés de cultiu com en la seva transformació.

4.2.Ceres Ecotur

El projecte Ceres Ecotur és una iniciativa gestionada per la fundació Ecoagroturismo, una entitat privada sense ànim de lucre que neix l'any 2005. Aquesta nova fundació s'origina després de llargs anys de col·laboració entre associacions i iniciatives relacionades amb el turisme rural i el medi ambient. Els objectius principals d'aquesta fundació són: la consolidació dels compromisos anteriors de les entitats fundadores, en concret les col·laboracions amb les

entitats internacionals, participar en la difusió del desenvolupament rural i sostenible, i fer arribar els criteris vinculats al desenvolupament del turisme rural a l'Estat Espanyol.

La seva tasca va ser unificar el turisme amb el desenvolupament sostenible, amb el propòsit de participar i difondre els criteris del estat Espanyol en relació al turisme rural. Amb aquesta iniciativa es va arribar a consolidar a través de la resolució del 14 de Març de 2006, on s'inscriu al *Registro de Fundaciones del Ministerio de Medio Ambiente* amb el número 33004.

Les associacions que formen part de la fundació Ecoagroturismo, relacionades amb el turisme rural, agroturisme, etnografia i medi ambient, son:

- Associació de agroturisme "Vacaciones en la granja-accueil paysan" (Espanya)
- Associació de turisme rural de la comarca de la sidra (Astúries)
- Associació Ca l'Asturcón (Astúries)

Totes elles formen més de 80 iniciatives de turisme rural, agroturisme i ecoturisme individuals en 16 comunitats autònomes.

Un dels marcs amb més actuació durant aquests anys ha estat fomentar i recolzar el compromís per la conservació dels espais naturals i el desenvolupament rural a través dels principis del turisme sostenible i responsable. Per tal de realitzar això, s'han reforçat les col·laboracions amb entitats internacionals, com són un exemple Accueil Paysan, col·laboradora des de 1997 i amb seu a França, un altre exemple és el cas d'ECEAT, una xarxa europea creada a Holanda al 1993 i actualment coordinada des d'Astúries.

La descripció d'aquest projecte és una aposta per unificar l'oferta del turisme rural i l'agroturisme ecològic i sostenible a Espanya. Aquesta iniciativa està dirigida a la conservació i la difusió del patrimoni rural, etnogràfic i de l'entorn mediambiental.

Com a principal referència del sistema de qualitat, es va optar per seguir el model

ECEAT International (European Centre for Ecological and Agricultural Tourism). Es van establir tres línies de certificació: allotjaments sostenibles, activitats a la natura i ecogastronomia. Aquestes certificacions van ser el primer pas per un projecte integral en xarxa què inclou activitats de comunicació, promoció, sensibilització i comercialització.

Els objectius d'aquesta associació es basen en tres pilars:

- Convertir-se en una referència d'iniciatives que aposten per un turisme de qualitat, de naturalesa rural, agroturístic i cultural, tot això reflectit en la sostenibilitat ambiental, sociocultural i econòmica.
- Generar llocs de treball i beneficis econòmics en les poblacions rurals, i alhora ser un reclam turístic,
- Consolidar un model de gestió en turisme rural sostenible.

Les activitats realitzades per l'associació fins el dia d'avui han estat vàries:

- Obrir dos línies específiques amb sistemes de qualitat: empreses d'activitats i ecogastronomia
- Al 2014, any internacional de l'agricultura familiar, es va realitzar una campanya de comunicació, sensibilització i comercialització.
- S'ha produït un constant creixement i desenvolupament en la projecció internacional
- S'ha dut a terme un Pla de Comunicació i promoció del projecte.
- L'aspecte més destacat, ha estat la creació de la plataforma de formació online i la seva pàgina web.

Pel que fa a la divulgació del projecte, compta amb uns recursos limitats, donat que els seus ingressos es basen en les quotes anuals que paguen els associats. No compta amb subvencions externes, per la qual cosa es finança amb un Pla de Comunicació i Promoció, basat dos línies estratègies principals: els allotjaments i la pròpia pàgina web.

Algunes d'aquestes accions serien comptar amb un diploma acreditatiu per part dels establiments; tenir el logo identificatiu; tenir la placa distintiva que, a més d'objecte identificatiu, mostra el caire artesanal i casolà del lloc.

A nivell extern, es realitzen col·laboracions amb entitats nacional i internacional que comparteixen els mateixos objectius i valors; presència a fires i trobades professionals i presència a les xarxes socials i mitjans de comunicació.

Les claus de l'èxit d'aquest projecte es basen en la innovació, la diferenciació i la segmentació, els quals han comportat una aposta per unificar propostes de turisme rural amb indicadors ecològics i de sostenibilitat. Ha estat una posada en valor d'iniciatives en els medis rurals, per tal de trobar altres sortides a les rentes agràries i de complementació, juntament amb activitats artesanals i tradicionals. Aquesta proposta també contempla la conservació dels recursos als territoris rurals. Així doncs els principals valors del projecte que caldria destacar serien:

- L'agricultura sostenible,
- El patrimoni cultural,
- La protecció de la natura,
- La gestió dels recursos naturals.

Respecte al seu portal web, Ecotur, podem trobar gran varietat d'allotjaments de turisme rural i agroturisme classificats en diferents categories segons la seva finalitat de turisme. Els seus membres que donen cos a la pàgina web, formen part d'aquest portal, i en conseqüència reben la certificació acreditada per l'agrupació. A cada allotjament, es troben diferents característiques o requisits que han de tenir per tal de formar part d'aquesta tipologia de turisme, com són el turisme a la natura compromès amb el desenvolupament rural i desenvolupament sostenible, conservació de las tradicions locals, del patrimoni cultural i natural del medi rural a Espanya, etc.

La Fundació Ecoagroturismo va néixer al 2005, a través de llargs anys anteriors de col·laboració amb associacions i iniciatives individuals de diferents allotjaments relacionades amb el turisme rural i el medi ambient. Els seus objectius principals en que es van basar a l'hora de crear la fundació va ser, primerament, la consolidació de compromisos anteriors de les entitats fundadores, en concret convenis i col·laboracions amb entitats internacionals,

sobretot a nivell europeu.

5. Anàlisi dels allotjaments Ceres Ecotur

Per la realització d'aquesta comparativa, s'han seleccionat tots els allotjaments que formen part de la certificació Ecoceres en la categoria d'ecoturisme, a nivell Espanyol². En aquesta selecció hem trobat un total de 38 allotjaments, tots ells amb una característica principal, la seva localització en un entorn rural i al medi ambient. A continuació podem observar una taula amb els diferents allotjaments que hi formen part.

Taula 2: Llistat d'hotels Ceres Ecotur

HOTELS ECOTUR: CATEGORIA ECOTURISME	
1	Hotel Posada del Valle
2	Can Martí
3	Mas Mitjavila
4	Kaaño Etxea
5	Arqueixal (Aldea)
6	Posada Molino del Canto
7	Agroturismo Arkaia
8	Cortijo La Molina
9	O Chardinet d'a Formiga
10	Agroturismo El Capriolo
11	Eco Hotel Mundaka
12	Cal Calsot

² Veure, Annex 2

13	Palacio Flórez Estrada
14	Mas la Llum
15	Sabinares del Arlanza
16	Son Lladó
17	Casa Pousadoira
18	Agroturismo Maricruz
19	Cortijo Balzain Casas Rurales
20	Finca Montefrío
21	Reitoral de Chandrexá
22	Turismo Rural la Ojinegra
23	Casa de Cuento La Mallada
24	La Rierola-Agroturisme
25	Hotel Rural La Llosa de Fombona
26	Alvarella Ecoturismo
27	La Casa del Naturalista
28	El Mirador de la Cigüeña
29	Hacienda El Santiscal
30	CTR Los Jerónimos
31	Casa Montecote
32	La Valleja
33	Casa Fontequeiroso
34	La Quintana de la Foncalada
35	Sele-Casa d'Aldea

36	Casa Les Pedroses
37	Gran Sueño
38	Camping Playa de Tauran

Font: Elaboració pròpia

Segons la divisió en comunitats autònomes, podem observar que la quantitat més elevada d'allotjaments ecoturístics és troba a Astúries, amb un total de 10 allotjaments. En aquest cas, pot estar relacionat amb la quantitat de espai natural i hectàrees que conte la comunitat, sent així de les més riques en natura del nostre país. Aquest fet va lligat conseqüentment amb un turista que busqui grans espais de natura verda i en aquestes característiques. Seguidament, li segueixen Galicia, Castella i Lleó i Andalusia, amb un total de 5 allotjaments per comunitat. En aquest cas, destaca el mateix número d'allotjaments del nord i del sud, ja que tenen un clima total oposat, i una Castella i Lleó central, pròxima al nord, amb una gran extensió de territori que pugui ser la causa d'aquest segon lloc en poder oferir l'ecoturisme als seus visitants.

Per altra banda, trobem les comunitats de Catalunya i Aragó amb un nombre de 3 allotjaments. Trobem que són comunitats pròximes i amb un relleu muntanyós on es troben aquets allotjaments. Això aporta a tota la franja catalano-aragonesa a oferir aquesta tipologia de turisme, juntament amb la seva gran oferta de turisme massiu i de muntanya, per tal de completar aquest sector amb un èxit i varietat elevats.

Seguidament, trobem amb el nombre de 2 allotjaments per comunitat a: País Basc, Balears i Navarra. Destaca aquest nombre en aquestes tres comunitats, ja que destaquen per la seva abundància en requisits mediambientals i espais verds que disposen en el seu territori. En el cas de Balears, pionera en el manteniment i cura del medi ambient i els espais naturals, destaca que no hi hagin més allotjaments en defensa d'aquets tipus de turisme, amb l'opció de poder ser certificats per tal d'augmentar aquesta tipologia de visitants.

Pel que fa a les dos comunitats més pròximes, País Basc i Navarra, són territoris verds, on també promouen el turisme natural per tal de gaudir dels seus paisatges i clima, on potser no tinguin tanta necessitat de mostrar un turisme ecològic, a causa de no estar tan massificat ni contaminat per les masses turístiques, en comparació amb les Balears.

Per últim, amb un sol allotjament, destaca la comunitat de Madrid. Aquest fet podria ser donat per la seva localització envoltada de gran ciutats metropolitanes, amb una construcció massiva, i amb uns espais verds escassos. El seu clima, tampoc és un factor potenciador per poder gaudir d'espais naturals en grans quantitats, per tant podem observar aquesta dada com un petit inici de donar a conèixer aquesta tipologia d'ecoturisme a una població, que segurament no estigui acostumada a poder gaudir d'espais naturals amb una tranquil·litat i unes característiques ecològiques com és puguin trobar a altres punts d'Espanya.

Per finalitzar el nombre d'establiments ecoturístics, cal anomenar les comunitats autònomes que no disposen de cap allotjament amb una certificació Ecoceres, com són: Castella i la Manxa, Comunitat Valenciana, Cantabria, La Rioja, Extremadura, Murcia i les Canàries. D'aquest fet, destaca Cantabria i La Rioja, com a comunitats del nord, on destaca el seu clima cantàbric i els seus paisatges naturals, els quals són pioners en aquesta tipologia d'ecoturisme, i no mostren una mateixa implicació amb les seves comunitats veïnes, en el sector d'aquesta tipologia d'establiments certificats.

Taula 3: Número d'allotjaments Ceres Ecotur per comunitats autònomes

CCAA	NÚMERO D'ALLOTJAMENTS
Catalunya	3
Astúries	10
Balears	2
País Basc	2
Navarra	2
Galícia	5
Castella i Lleó	5

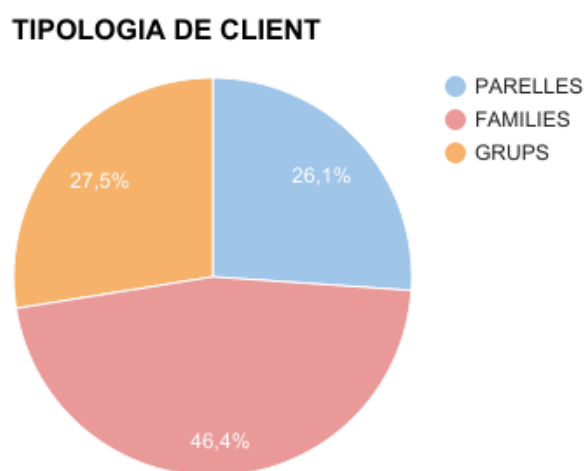
Andalusia	5
Castella La Manxa	0
Aragó	3
Madrid	1
Comunitat Valenciana	0
Cantabria	0
La Rioja	0
Extremadura	0
Murcia	0
Les Canàries	0

Font: Elaboració pròpia

Pel que fa a les característiques que defineixen aquesta tipologia d'allotjaments ecoturístics, destaquen els requisits bàsics per tal de contribuir a l'ajuda del medi ambient i promoure aquest respecte i manteniment de la natura. Per aquest motiu, la primera característica fonamental és el reciclatge en els residus que pugui generar l'allotjament, tasca que tots els establiments treballats compleixen. Per altra banda, segons l'estructuració i l'objectiu de cada allotjament, ofereix mes varietat de característiques lligades amb el medi ambient i l'ecologisme, que altres. La seva orientació al públic, també és molt important en aquest aspecte, ja que influeix molt a l'hora d'oferir diferents activitats o serveis.

En el cas de les cases rurals, la tipologia de client és reduïda a tres sectors diferents, les parelles, les famílies i els grups. En aquest sector trobem que molts allotjaments destaquen per oferir el seu producte a més d'una tipologia en concret, ja sigui per la dimensió de l'establiment o per la varietat d'activitats adaptades a tots els públics. En un tant per cent més reduït, trobem la posició dels allotjaments que sols ofereixen el seu producte a un públic adult, a parelles en concret. Aquesta tipologia de client va lligada a unes activitats de relax, com balnearis i serveis de massatges, on el seu principal objectiu és poder descansar i desconnectar en aquests allotjaments. Per altra banda, i el més comú en aquesta comparativa, es decanta per una tipologia de client familiar amb nens o en grups d'amics, fet que comporta com a conseqüència oferir unes activitats adaptades i uns espais més amplis, ja que la majoria d'allotjaments disposen

d'habitacions quàdruples o l'opció del lloguer de la casa completa. En aquest tipus d'allotjaments, el més comú que trobem són activitats i tallers complementaris, que disposen d'hort, corral o granja. Això els permet oferir activitats per famílies i nens, on puguin aprendre aquest món ecològic i poder arribar més fàcilment al públic a l'hora de mostrar aquesta tipologia de vida a la natura i els valors que comporta. Aquesta producció, generalment, cuidada pels mateixos propietaris, aporta també els aliments i productes d'una gran qualitat per tal d'oferir-los en la restauració de l'allotjament.

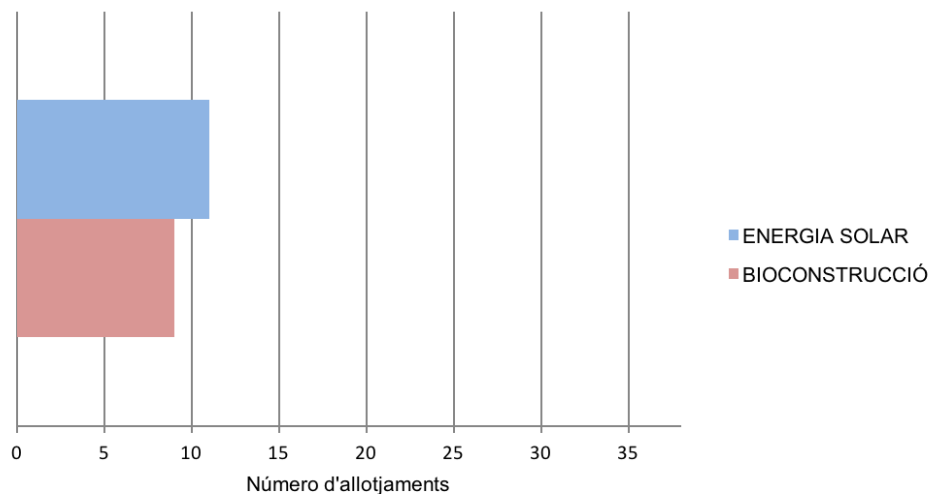

Font: Elaboració pròpia

Per altra banda, i amb un nivell de respecte més elevat amb el medi ambient, trobem els allotjaments construïts amb materials de bioconstrucció, fet que aporta al allotjament una categoria més significativa a l'hora de donar-se a conèixer. Els materials de bioconstrucció no són tant comuns en el llistat d'allotjaments, però si cada vegada més freqüents, arribant així a un total de 9 en l'actualitat de la certificació Ecoceres, gairebé un 25% del total estudiat. També cal afegir que l'opció de tindre un allotjament amb aquest tipus de materials resulta un cost elevat pels propietaris, ja que moltes cases rurals són antigues i es mantenen de forma original, i aportar una bioconstrucció en un edifici ja construït resulta d'una elevada complicació i cost econòmic.

Pel que fa al consum dels allotjaments, podem observar una gran quantitat d'ells que tenen implantat el sistema d'energia solar a través de plaques, en concret 11, juntament amb els reguladors a les aixetes per reduir el consum d'aigua. Aquest últim és menys comú, però la funció que realitzen els dos tipus de sistema és a la mateixa hora que és pot estalviar econòmicament el cost d'un consum innecessari, s'evita la contaminació i desgast del medi ambient.

MATERIALS I FONTS D'ENERGIA SOSTENIBLES

Font: Elaboració pròpia

Cal destacar en aquesta comparativa les característiques variades i menys comuns en allotjaments més concrets, que aporten serveis o activitats diferents entre els demás, i a l'hora promovent un sistema ecològic, com són: la biopiscina a l'allotjament Cal Marti, a Eivissa, i a San Lladó, a Mallorca; vinyes ecològiques a Casa Pousadoira, a La Coruña, i a la cas Reitoral de Chandrexa a Ourense, i per últim, l'apicultura ecològica a La Casa del Naturalista, a Astúries. Aquestes característiques aporten als allotjaments un factor diferenciador, que pot fer que el client triï el seu allotjament per aquets motiu. Aposten per un model ecològic mes ampli i beneficis pel turista i el medi ambient.

Fent referència als preus dels diferents allotjaments, ens trobem, en un mitja creada per una nit d'allotjament, per dos persones, i amb esmorzar amb un preu de 49'41 euros.

En comparació amb els allotjaments estàndards, és un preu elevat de la mitjana que es sol pagar en una nit d'hotel a les ciutats. En aquest cas, és un producte de pernoctacions que juga molt amb la quantitat de la gent, ja que la majoria són cases rurals de poques places. També, fa variar aquesta mitja el preu de cases que es lloguen per un cap de setmana totes senceres, i no hi ha possibilitat de realitzar pernoctacions en habitacions. Aquest fet, fa que surti més econòmic anar en grups d'amics o famílies, i també com a conseqüència d'això, podem observar que la tipologia de client que abunda en l'ecoturisme són les famílies amb nens.

La gastronomia que podem trobar en aquesta tipologia d'allotjaments és gairebé sempre ecològica, de proximitat o conreada pels propis establiments. Aquest punt resulta un tant diferenciador, de les cases rurals o albergs que no serveixen menjar, als hotels y cases rurals que si en serveixen. El perfil de client que vol gaudir de l'entorn i la natura, ho acompanya amb un menjar típic de la zona i casolà, i aquets productes de proximitat i qualitat ofereixen un producte ecoturístic complet.

Com a valoració general dels allotjaments analitzats, trobem que tots tenen un mateix perfil: cases rurals, de places reduïdes, en un entorn natural, acompanyades de productes naturals i de qualitat. La seva oferta turística d'allotjament, la promocionen a través de la pàgina web i de la seva certificació, on a l'hora de donar-se a conèixer, tots els allotjaments ofereixen activitats complementaries per poder anar a gaudir a la seva localització. El més comú són rutes de senderisme, lloguer de bicicletes, rutes a cavall, tallers artesanals, pesca, birdwhatching, etc.

A la següent taula, podem observar la gran diversitat d'activitats que ofereixen els allotjaments ecoturístics, tant en el seu propi establiment i espai, com en el territori que l'envolta a través dels seus atractius naturals.

Taula 4: Activitats ofertes pels allotjaments ecoturístics

ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES MÉS COMUNS	
A L'ALLOTJAMENT	ALS VOLTANTS
Tallers gastronòmics	Senderisme
loga	BTT
Massatges	Ruta a cavall
Activitats a l'hort	Lloguer de bicicletes
Activitats a la granja	Ornitologia
Activitats ramaderes	Pesca
Activitats agràries	Surf
Tallers de productes artesanals i tradicionals	Activitats d'esport extrem
Activitats a la bodega	Trekking

Font: Elaboració pròpia

Després de comparar els diferents allotjaments ecoturístics, podem trobar un perfil general, enfocat per famílies i grups d'amics, per un cap de setmana, on gaudeixen de la natura i les diferents activitats relacionades amb el medi ambient i les activitats de les cases rurals. Però per altra banda, també cal anomenar allotjaments que enfoquen la seva estança com un espai per la desconexió, el relax i la tranquil·litat. Enfocat per parelles i adults, amb un ambient natural i acompanyat d'activitats com són massatges o balnearis.

Així, podem observar que l'ecoturisme és una tipologia adaptada a tots els tipus de turistes i clients que vulguin gaudir de la natura, el medi ambient i practicar els valors pel respecte, la conservació i el producte de qualitat i natural.

6.Conclusions

Són moltes i variades les conclusions que es poden treure després d'analitzar tots els aspectes comentats amb anterioritat. En primer lloc, l'anàlisi d'aquesta tipologia de turisme, l'ecoturisme, ha resultat ser una desconeguda per una turista estàndard actual, ja que la societat d'avui en dia no està acostumada a viatjar a indrets on lo essencial és troba en la seva cultura i tradició, com es basa la forma de vida als pobles rurals, i per aquest motiu resulta un aspecte d'interès i curiositat pels turistes, el fet de viure activitats típiques o degustar els plats casolans de la zona.

Pel que fa a l'aspecte econòmic, l'ecoturisme ha estat una activitat reformadora pels espais rurals, ja que han aconseguit un motor d'activitat, tant per generar llocs de treball com per tindre cura d'un manteniment i millora dels seus espais turístics. Aquest fet, ha portat una millora en l'aspecte demogràfic, ja que al generar una activitat laboral i ocupació, molts pobles han estat repoblats gràcies al turisme, fet que ha aportat una vida més activa, una millora dels espais, i com a conseqüència un interès elaborat i cuidat per rebre turistes.

La associació Ecoceres ha ficat com objectiu els aspectes que ens ha aportat l'ecoturisme, comentats amb anterioritat, però el seu principal benefici ha estat l'associacionisme, és a dir, l'agrupació de totes les petites entitats i associacions que han format aquet projecte, i a partir del qual s'han donat a conèixer i han creat una certificació de diferenciació amb la resta de turisme. Amb aquesta estratègia s'ha aconseguit una major tasca de promoció en cooperació entre tots els membres que hi formen part, i per tant la projecció d'un conjunt de valors necessaris per mantenir el medi ambient.

Per altra banda, també observem que les bases del projecte és reduïxen en fomentar els productes ecològics i naturals, i en aquest cas, mostrar al turista que no estan lligats a la tecnologia, com abunda en l'actualitat, ja que està present en tots els aspectes de la vida quotidiana, i això fa que molta gent s'oblidi de la importància que té un aliment ecològic o un producte artesanal.

El producte que vol promocionar i fer arribar Ecoceres, a través dels allotjaments,

activitats o gastronomia, és basa en els valors ètics positius. A nivell humà, enriqueix donar a conèixer la importància de preservar i respectar el medi ambient, la natura i com gaudir en un ambient natural. La importància d'aquest valors, resulta una tasca plena d'aspectes pedagògics, on a través de les activitats és pot ensenyar i donar a conèixer grans valors tant per nens com adults. Aquest fet, ens mostra la tipologia de turista més comú que rep l'ecoturisme, les famílies amb nens. Les diferents activitats que realitzen els propis allotjaments, gràcies al seu propi conreu d'hort, corral o granja, els nenes poden conèixer aspectes que a la ciutat no troben tant fàcilment.

Fent referència a les conclusions que podem extreure dels allotjaments de la certificació Ecoceres, podem destacar els principals aspectes positius que ens aporten aquest establiments.

La característica que tots ells tenen en comú és redueix a un allotjament saludable, és a dir, un allotjament que té cura de tot el que li envolta i que és lo millor pel client, en consonància amb el medi ambient. Creen un equilibri en un benestar pel client sense que això afecti de forma negativa al medi ambient i la naturalesa que els envolta.

Aquest allotjaments, basats en la sostenibilitat del medi, i per tant envoltats d'ell, creen un ambient de desconexió i tranquil·litat. Aquesta característica és un dels principals motius del viatge de molts turistes, els quals busquen aquest característica, on a altres tipologies de turisme no és compatible.

Un aspecte important de l'èxit d'aquets allotjaments és el tracte que realitzen els seus propietaris, els quals la majoria de vegades són ells mateixos qui porten l'activitat de l'establiment d'una forma directe entre propietari i client. Aquest tracte familiar i personal és un aspecte positiu, que al client enriqueix i fomenta la seguretat i la estança agradable al allotjament. En l'actualitat en allotjaments de ciutats o grans hotels, manca aquesta característica, i per aquest motiu és una gran diferència pels establiments ecoturístics.

La localització dels diferents allotjaments analitzats, comporta la oferta

d'activitats variades en les seves proximitats. Per una banda, trobem les diferents activitats tradicionals i experiències de la vida quotidiana que no és te la oportunitat de viure, si vius en un entorn metropolità i envoltat de ciutats. Per altra banda, l'entorn natural que envolta els allotjaments ofereix una gran varietat d'activitats a l'aire lliure, on la més comú és el senderisme i les activitats esportives com BTT, ruta a cavall o pesca. Cal destacar també, que depèn de la zona i el territori que és trobi l'allotjament, hem pogut observar que varien les activitats, com per exemple zones on destaca el 'birdwhatching' o la caça.

Una de les atraccions més destacada és també el recurs paisatgístic, la localització dels diferents allotjaments en serres, muntanyes o a nivell de mar envoltat de platges, aporta un caràcter diferenciador i únic a tots i cada un d'ells.

Pel que fa a la gastronomia, és un dels punt forts del producte turístic a oferir als clients. El turista vol menjar i tastar el menjar tradicional i típic de cada zona o territori, i per això, aquets allotjaments, seguint amb els seus valors, donen a conèixer una gastronomia casolà, natural i amb productes típics. Cal destacar que hem observat, que la majoria d'establiments tenen servei d'esmorzar i sopar, on aporten aliments al menú del propi hort, o artesanals fets dia a dia per ells mateixos. Per tant, podem afirmar un categoria de qualitat pel servei de restauració en l'ecoturisme.

Gràcies al anàlisis comparatiu que hem realitzat, hem pogut observar el conjunt de dades amb una perspectiva més àmplia, on hem pogut extreure les conclusions tant qualitatives com quantitatives del conjunt d'establiments analitzats. Això ens ha permès arribar a les conclusions comentades anteriorment, però també comptar amb la informació de cada establiment. Amb aquest últim procés, podem observar que el conjunt d'establiments ecoturístics a nivell espanyol, és un número escàs per la gran quantitat de turistes que és reben anualment al país.

Per altra banda, les característiques que defineixen cada allotjament, hem pogut observar que són comuns en la majoria d'ells, destacant les tasques de sostenibilitat a través de la producció pròpia, els materials i energies sostenibles

i les activitats ofertes, que respecten el medi natural. Així, observem un conjunt d'allotjaments els quals comparteixen un mateix certificat però no unes idèntiques característiques.

En conclusió, podem afirmar que en aquesta tipologia d'allotjaments, on destaquen les seves dimensions reduïdes, dedicats a un públic familiar i envoltats de natura i productes artesanals i típics, ens poden aportar un producte de qualitat, realitzat d'una forma directe al client, i amb uns valors beneficiosos per la nostra salut i la del medi natural.

7. Bibliografía

Boo, E. (1990). Ecotourism: the potentials and pitfalls, volume 1. *Ecotourism: the potentials and pitfalls, volume 1*.

Camprubí, R. B., Marco, L. P., Cabado, J. S., & Riera, F. V. (1998). *Turismo y medio ambiente*. Editorial Universitaria Ramon Areces.

De Juan, J. M., Llanes, C., Morera, C., & Nello, M. (2004). *Ecoturisme*. Universitat Oberta de Catalunya.

De Las Heras, M. P. (2003). *La guía del ecoturismo*. Mundi-Prensa Libros.

Edith Mercedes Maldonado Oré. (2008). *La cultura como elemento integrador para el desarrollo del ecoturismo, Cultura, naturaleza y ecoturismo*. Lima: Académica Española.

Héctor, C. L. (1996). Tourism, Ecotourism, and Protected Areas. In *IV World Congress on National Parks and Protected Areas, 1996*. IUCN-The World Conservation Union.

Holing, D. (1991). *Earthtrips: a guide to nature travel on a fragile planet*. Living Planet Pr.

Lindberg, K., & Lindberg, K. (1991). *Policies for maximizing nature tourism's ecological and economic benefits* (pp. 20-21). Washington, DC: World Resources Institute.

Murphy, K. (1997). The ecotourism society. *Annals of Tourism Research*, 24(2), 483-484.

Nel, M., & Llanes, C. (2005). *L'ecoturisme*. Editorial UOC.

Schaerer, J., & Dirven, M. (2001). *El turismo rural en Chile: experiencias de agroturismo en Las Regiones del Maule, La Araucanía y Los Lagos*. CEPAL.

Shackley, M. L. (1996). *Wildlife tourism*. Cengage Learning EMEA.

Annexos

Annex 1. Declaració de Quebec sobre l'ecoturisme

DECLARACIÓN DE QUEBEC SOBRE EL ECOTURISMO

En el marco del Año Internacional del Ecoturismo (2002), y bajo el auspicio del Programa de las Naciones Unidas para el Medio Ambiente (PNUMA) y la Organización Mundial del Turismo (OMT), más de un millar de participantes de 132 países, procedentes de los sectores público, privado y no gubernamental, han asistido a la Cumbre Mundial del Ecoturismo, celebrada en la Ciudad de Quebec (Canadá) entre el 19 y el 22 de mayo de 2002 con el patrocinio de Tourisme Québec y de la Comisión Canadiense de Turismo.

La Cumbre de Quebec representa la culminación de 18 reuniones preparatorias celebradas en 2001 y 2002 y en las que participaron más de 3.000 representantes de gobiernos nacionales y locales, incluidas las administraciones de turismo, medio ambiente y otras esferas, empresas privadas dedicadas al ecoturismo y sus correspondientes asociaciones profesionales, organizaciones no gubernamentales, instituciones académicas y consultores, organizaciones intergubernamentales y comunidades indígenas y locales.

El presente documento tiene en cuenta el proceso preparatorio, así como los debates celebrados durante la Cumbre. Es el resultado de un diálogo multisectorial, aunque no se trata de un documento negociado. Su principal objetivo es preparar un programa preliminar y una serie de recomendaciones para el desarrollo de actividades de ecoturismo en el contexto del desarrollo sostenible.

Los asistentes a la Cumbre reconocen la Cumbre Mundial sobre el Desarrollo Sostenible (CMDS) que tendrá lugar en Johannesburgo en agosto y septiembre de 2002 como el evento en que se sentarán las bases de una política

internacional para los próximos diez años y hacen hincapié en que, siendo el turismo uno de los sectores más importantes, su sostenibilidad debe ser un aspecto prioritario en la CMDS, por su contribución potencial al alivio de la pobreza y a la protección del medio ambiente en ecosistemas amenazados. Los participantes piden, por tanto, a las Naciones Unidas, a sus organizaciones y a los Estados Miembros representados en esta Cumbre que difundan la siguiente Declaración y los demás resultados de esta Cumbre Mundial del Ecoturismo en la Cumbre Mundial sobre el Desarrollo Sostenible.

Los participantes de la Cumbre Mundial del Ecoturismo, conscientes de las limitaciones de este proceso consultivo para incorporar las aportaciones de una gran variedad de agentes interesados en el ecoturismo, especialmente organizaciones no gubernamentales (ONG) y comunidades locales e indígenas,

Reconocen que el ecoturismo abraza los principios del turismo sostenible en relación con los impactos económicos, sociales y medioambientales del turismo. Se adhiere asimismo a los principios específicos siguientes, que lo diferencian del más amplio concepto de turismo sostenible:

- contribuye activamente a la conservación del patrimonio natural y cultural,
- incluye a las comunidades locales e indígenas en su planificación, desarrollo y explotación y contribuye a su bienestar,
- interpreta el patrimonio natural y cultural del destino para los visitantes,
- se presta mejor a los viajeros independientes, así como a los circuitos organizados para grupos de tamaño reducido. Reconocen que el turismo tiene implicaciones sociales, económicas y medioambientales significativas y complejas, que pueden suponer tanto beneficios como costos para el medio ambiente y para las comunidades locales, Consideran el creciente interés de las personas por viajar a zonas naturales, tanto en tierra como en mar, Reconocen que el ecoturismo ha liderado la introducción de prácticas de sostenibilidad en el sector turístico, Hacen hincapié en que el ecoturismo debería seguir contribuyendo a que el sector turístico en su conjunto sea más sostenible, incrementando los beneficios económicos y sociales para las comunidades anfitrionas, contribuyendo activamente a la conservación de los recursos naturales y a la integridad cultural de las comunidades anfitrionas e incrementando la sensibilización de los viajeros respecto a

la conservación del patrimonio natural y cultural, Reconocen la diversidad cultural vinculada con numerosas zonas naturales, especialmente debido a la presencia histórica de comunidades locales e indígenas, algunas de las cuales han mantenido su saber-hacer, sus costumbres y prácticas tradicionales que, en muchos casos, han demostrado su sostenibilidad a lo largo de los siglos, Reiteran que está documentada en todo el mundo lo inadecuado de la financiación para la conservación y la gestión de zonas protegidas ricas en biodiversidad y cultura, Reconocen además que muchas de estas zonas son hogar de poblaciones que a menudo viven en la pobreza y con frecuencia padecen carencias en materia de asistencia sanitaria, sistemas educativos, comunicaciones y demás infraestructuras necesarias para tener una verdadera oportunidad de desarrollo, Afirman que las diferentes formas de turismo, especialmente el ecoturismo, si se gestionan de manera sostenible, pueden representar una valiosa oportunidad económica para las poblaciones locales e indígenas y sus culturas, así como para la conservación y la utilización sostenible de la naturaleza para las generaciones futuras. Asimismo, el ecoturismo puede ser una fuente primordial de ingresos para las zonas protegidas, Hacen hincapié en que, al mismo tiempo, siempre que el turismo en zonas naturales y rurales no se planifica, desarrolla y gestiona debidamente, contribuye al deterioro del paisaje natural, constituye una amenaza para la vida silvestre y la biodiversidad, contribuye a la contaminación marina y costera, al empobrecimiento de la calidad del agua, a la pobreza, al desplazamiento de comunidades indígenas y locales y a la erosión de las tradiciones culturales,

Son conscientes de que el desarrollo del ecoturismo debe considerar y respetar los derechos en relación con la tierra y de propiedad y, donde sea reconocido, el derecho a la autodeterminación y soberanía cultural de las comunidades indígenas y locales, incluidos sus lugares protegidos, sensibles o sagrados, así como su saber-hacer tradicional,

Subrayan que para obtener beneficios sociales, económicos y medioambientales equitativos del ecoturismo y otras formas de turismo en zonas naturales, y para minimizar o evitar su posible impacto negativo, son necesarios mecanismos de planificación participativa que permitan a las comunidades locales e indígenas, de forma transparente, definir y regular el uso de sus territorios a escala local, conservando el derecho a mantenerse al margen del desarrollo turístico,

Entienden que las empresas pequeñas y las microempresas que persiguen objetivos sociales y medioambientales a menudo actúan en un clima de desarrollo que no ofrece al ecoturismo un apoyo adecuado en cuestiones de financiación y marketing,

Reconocen que, para alcanzar esta meta, será necesario un conocimiento más profundo del mercado del ecoturismo mediante estudios de mercados, instrumentos de crédito especializados para empresas turísticas, subvenciones para costos externos, incentivos para el uso de energías renovables y soluciones técnicas innovadoras, así como una insistencia en la formación, no sólo en el ámbito empresarial, sino también en los gobiernos y entre aquellos que pretenden apoyar soluciones empresariales,

Aceptan la necesidad de evitar la discriminación entre personas, ya sea por motivo de raza, sexo u otra circunstancia personal, respecto a su participación en el ecoturismo como consumidores o proveedores,

Reconocen que los visitantes tienen una responsabilidad con la sostenibilidad del destino y el medio ambiente mundial en la elección de sus viajes, en sus comportamientos y en sus actividades y, por lo tanto, la importancia de explicar con precisión a los visitantes las cualidades y aspectos sensibles de los destinos,

A la luz de lo antedicho, los participantes de la Cumbre Mundial del Ecoturismo, reunidos en la Ciudad de Quebec del 19 al 22 de mayo de 2002, formulan una serie de recomendaciones que proponen a los gobiernos, al sector privado, a las organizaciones no gubernamentales, a las asociaciones comunitarias, a las instituciones académicas e investigadoras, a las organizaciones intergubernamentales, a las instituciones financieras internacionales, a los organismos de asistencia para el desarrollo y a las comunidades indígenas y locales, y que se enumeran a continuación:

A. A los gobiernos nacionales, regionales y locales

1. que formulen políticas y estrategias de desarrollo nacionales, regionales y locales sobre ecoturismo coherentes con los objetivos globales del desarrollo sostenible y que, para ello, inicien un amplio proceso de consultas con aquellos que puedan llegar a participar en actividades de ecoturismo o resultar afectados por ellas;

2. que garanticen, en colaboración con las comunidades locales e indígenas, el sector privado, las ONG y todos los agentes interesados en el ecoturismo, la protección de la naturaleza, de las culturas locales e indígenas y especialmente del saber-hacer tradicional, los recursos genéticos, los derechos en relación con la tierra y la propiedad, y los derechos sobre el agua;
3. que velen por la colaboración, la participación adecuada y la necesaria coordinación a escala nacional, provincial y local de todas las instituciones públicas competentes (incluido el establecimiento de grupos de trabajo interministeriales cuando sea oportuno) en las diferentes etapas del proceso del ecoturismo, abriendo y facilitando a la vez la participación de otros agentes interesados en las decisiones relacionadas con el ecoturismo; además, deberán establecerse mecanismos presupuestarios y marcos legislativos adecuados que permitan el cumplimiento de los objetivos y metas definidos por dichos órganos multisectoriales;
4. que incluyan en el marco anterior los mecanismos de regulación y seguimiento necesarios a escala nacional, regional y local, entre ellos indicadores objetivos de sostenibilidad acordados conjuntamente por todos los agentes interesados y estudios de evaluación del impacto ambiental que sirvan de mecanismo de retroalimentación. Los resultados de este seguimiento deberían darse a conocer entre el público en general;
5. que elaboren mecanismos de regulación para la internalización de los costos medioambientales en todos los aspectos del producto turístico, entre ellos el transporte internacional;
6. que desarrollen la capacidad local y municipal para aplicar herramientas de gestión del crecimiento, tales como la zonificación y la ordenación territorial participativa, no sólo en las zonas protegidas, sino en las zonas de amortiguación y en otros lugares donde se desarrolle el ecoturismo;
7. que utilicen directrices aprobadas y revisadas internacionalmente para elaborar sistemas de certificación, ecoetiquetas y otras iniciativas voluntarias orientadas a la sostenibilidad del ecoturismo, alentando al sector privado a incorporar esos sistemas y promoviendo su reconocimiento entre los consumidores; no obstante, los sistemas de certificación deberían reflejar los criterios regionales y locales. Que

capaciten y brinden apoyo financiero para que estos sistemas sean accesibles a las pequeñas y medianas empresas (pymes). Además, para que dichos sistemas se pongan en práctica de manera efectiva es necesario que se efectúe un seguimiento y que exista un marco regulador;

8. que garanticen la prestación de apoyo en cuestiones técnicas, financieras y de desarrollo de recursos humanos a las microempresas y pequeñas y medianas empresas, que son la médula espinal del ecoturismo, con miras a que puedan poner en marcha, hacer crecer y desarrollar sus empresas de una forma sostenible;

9. que definan políticas, planes de gestión y programas de interpretación apropiados para los visitantes, y que asignen fuentes adecuadas de financiación para las zonas protegidas a efectos de gestionar el volumen de visitantes, proteger los ecosistemas vulnerables y garantizar la utilización sostenible de hábitats sensibles. Esos planes deberían incluir normas claras, estrategias de gestión directa e indirecta y reglamentos, junto con los fondos necesarios para garantizar el seguimiento del impacto social y ambiental para todas las empresas de ecoturismo que trabajan en la zona, así como para los turistas que desean visitarla;

10. que incluyan a las empresas medianas y pequeñas y las microempresas dedicadas al ecoturismo, así como las actividades de ecoturismo que parten de las propias comunidades o de ONG, en las estrategias y programas globales de promoción que lleve a cabo la administración nacional de turismo, tanto en el mercado internacional como en el nacional;

11. que alienten y apoyen la creación de redes y actividades de cooperación regionales para la promoción y el marketing de productos de ecoturismo a escala internacional y nacional;

12. que ofrezcan incentivos (tales como ventajas en materia de marketing y promoción) a los operadores turísticos y demás proveedores de servicios que hagan suyos los principios del ecoturismo y actúen con mayor responsabilidad ante las preocupaciones ambientales, sociales y culturales;

13. que se cercioren de que se determinen y cumplan unas normas básicas

sobre salud y medio ambiente en todo proyecto de desarrollo del ecoturismo, aun en las zonas más rurales (incluidos aspectos tales como la selección de los emplazamientos, la planificación, el diseño, el tratamiento de residuos sólidos y aguas residuales, la protección de las cuencas hidrográficas, etc.) y se cercioren también de que no se adopten estrategias de desarrollo del ecoturismo sin invertir en infraestructuras sostenibles y en la capacitación local y municipal para regular y supervisar esos aspectos;

14. que inicien estudios y encuestas preliminares que registren datos sobre vida vegetal y animal, con especial atención a las especies amenazadas, como parte del estudio del impacto ambiental (EIA) realizado para cualquier proyecto de desarrollo ecoturístico y que inviertan, o apoyen a instituciones que inviertan en programas de investigación sobre ecoturismo y desarrollo sostenible;

15. que apoyen la creciente aplicación de los principios, directrices y códigos éticos internacionales sobre turismo sostenible (ej. los propuestos por el PNUMA, la OMT, la Convención sobre la Diversidad Biológica, la Comisión de las Naciones Unidas sobre el Desarrollo Sostenible y la Organización Internacional del Trabajo) para la promoción de marcos legislativos, políticas y planes directores internacionales y nacionales con el fin de aplicar al turismo el concepto de desarrollo sostenible;

16. que consideren como opción la reasignación de la tenencia y la gestión de terrenos públicos desde actividades extractivas o de producción intensiva a actividades turísticas vinculadas con la conservación, allí donde esta fórmula pueda mejorar los beneficios netos sociales, económicos y medioambientales de la comunidad en cuestión;

17. que promuevan y desarrollen programas educativos dirigidos a niños y jóvenes para promover la sensibilización respecto a la conservación de la naturaleza y su utilización sostenible, las culturas locales e indígenas y su relación con el ecoturismo;

18. que promuevan la colaboración entre los tour operadores emisores y los operadores receptores y otros proveedores de servicios y las ONG del destino para mejorar la educación ambiental de los turistas e influir en su comportamiento en los destinos, especialmente en los de países en desarrollo;

19. que incorporen los principios del transporte sostenible en la planificación y la concepción de los sistemas de acceso y transporte y alienten a los tour

operadores y a los viajeros a elegir los medios de transporte de menor impacto.

B. Para el sector privado

20. que tenga presente que, para que las empresas dedicadas al ecoturismo sean sostenibles, tienen que ser rentables para todos los agentes interesados, entre ellos los propietarios, los inversores, los gestores y los empleados de un proyecto, así como las comunidades y las organizaciones conservacionistas de las zonas naturales donde operan;

21. que conciba, desarrolle y lleve a cabo sus actividades reduciendo al mínimo su impacto negativo, e incluso contribuyendo de manera efectiva a la conservación de ecosistemas sensibles y del medio ambiente en general, beneficiando directamente a las comunidades locales e indígenas;

22. que se cerciore de que la concepción, la planificación, el desarrollo y la explotación de instalaciones de ecoturismo incorporen los principios de la sostenibilidad, entre ellos el diseño sensible de los enclaves y el sentido del lugar que tiene la comunidad, así como el ahorro de agua, energía y materiales y la accesibilidad para todas las categorías de población sin discriminación;

23. que adopte una certificación fiable u otro sistema de regulación voluntario, como las ecoetiquetas, para demostrar a sus posibles clientes su adhesión a los principios de la sostenibilidad y el respeto hacia el medio ambiente de los productos y servicios que ofrece;

24. que coopere con organizaciones gubernamentales y no gubernamentales a cargo de zonas naturales protegidas y de la conservación de la biodiversidad, velando por que las actividades de ecoturismo se desarrollen de acuerdo con los planes de gestión y demás reglamentos vigentes en esas zonas, con objeto de minimizar el impacto negativo sobre las mismas potenciando a la vez la calidad de la experiencia turística, y contribuya financieramente a la conservación de los recursos naturales;

25. que utilice crecientemente materiales y productos, así como recursos logísticos y humanos propios del lugar en sus operaciones, con el fin de mantener la autenticidad global del producto de ecoturismo y aumentar el porcentaje de beneficios económicos y de otro tipo que reviertan al destino. Para lograrlo, los operadores privados deberían invertir en la formación de la mano de obra local;

26. que vele por que la cadena de suministro utilizada en crear una operación de ecoturismo sea sostenible en todos sus eslabones y coherente con el grado de sostenibilidad que se aspira alcanzar en el producto o servicio final que se ofrecerá al consumidor;

27. que trabaje activamente con los dirigentes indígenas y las comunidades locales para garantizar que las culturas y comunidades indígenas sean objeto de descripciones precisas y respetuosas y que su personal y sus huéspedes tengan información adecuada y exacta sobre los lugares, las costumbres y la historia de los indígenas y las comunidades locales;

28. que promueva entre sus clientes un comportamiento ético y respetuoso con el medio ambiente en relación con los destinos de ecoturismo visitados mediante, entre otras cosas, la educación ambiental o la promoción de contribuciones voluntarias en apoyo de la comunidad local o de iniciativas de conservación;

29. que genere conciencia entre sus directivos y empleados, sobre temas medioambientales y culturales de nivel local, nacional y mundial, a través de educación medioambiental continua, y que apoye la contribución que ellos y sus familias puedan realizar en la conservación, desarrollo económico de la comunidad y alivio de la pobreza.

30. que diversifique su oferta desarrollando una amplia gama de actividades turísticas en un determinado destino y extendiendo sus actividades a diferentes puntos para difundir los posibles beneficios del ecoturismo y evitar la sobrecarga de determinados lugares donde se practica, así como la consiguiente amenaza para su sostenibilidad a largo plazo; a este respecto, se apremia a los operadores privados a respetar y apoyar los sistemas establecidos de gestión del impacto de los visitantes de los destinos ecoturísticos;

31. que cree y desarrolle mecanismos de financiación para sufragar la actividad de asociaciones o cooperativas empresariales que puedan brindar asistencia en los campos de la formación, el marketing, el desarrollo de productos, la investigación y la financiación en la esfera del ecoturismo;

32. que garantice una distribución equitativa de los beneficios económicos entre los tour operadores internacionales, emisores y receptores, los proveedores locales de servicios y las comunidades locales mediante instrumentos apropiados y alianzas estratégicas;

33. que formule y ponga en práctica, en relación con los puntos anteriores, políticas empresariales en favor de la sostenibilidad con miras a aplicarlas en cada uno de los aspectos de su actividad.

C. A las organizaciones no gubernamentales, las asociaciones comunitarias y las instituciones académicas e investigadoras.

34. que brinden apoyo técnico, financiero, educativo, de capacitación y de otra índole a los destinos de ecoturismo, organizaciones de la comunidad anfitriona, pequeñas empresas y autoridades locales competentes para cerciorarse de que se apliquen políticas, directrices de desarrollo y gestión y mecanismos de seguimiento adecuados que promuevan la sostenibilidad;

35. que efectúen un seguimiento e investiguen el impacto real de las actividades ecoturísticas en los ecosistemas, la biodiversidad, las culturas locales e indígenas y el tejido socioeconómico de los destinos de ecoturismo;

36. que cooperen con las organizaciones públicas y privadas para garantizar que los datos y la información que se generan mediante la investigación se canalicen para apoyar los procesos de toma de decisiones en el desarrollo y la gestión del ecoturismo;

37. que cooperen con las instituciones investigadoras para desarrollar las soluciones más adecuadas y prácticas a los problemas del desarrollo del ecoturismo.

D. A las organizaciones intergubernamentales, las instituciones financieras internacionales y los organismos de asistencia para el desarrollo

38. que elaboren y ayuden a aplicar directrices nacionales y locales de política y planificación, así como marcos de evaluación en materia de ecoturismo y sus relaciones con la conservación de la biodiversidad, el desarrollo socioeconómico, el respeto de los derechos humanos, el alivio de la pobreza, la conservación de la naturaleza y otros objetivos del desarrollo sostenible e intensifiquen la transferencia de esos conocimientos a todos los países. Debería prestarse especial atención a los países en desarrollo y a los menos adelantados, a los pequeños estados insulares en desarrollo y a los países con zonas montañosas, habida cuenta de que 2002 ha sido designado también por las Naciones Unidas como Año Internacional de las Montañas;

39. que capaciten a las organizaciones regionales, nacionales y locales para la

formulación y aplicación de políticas y planes de ecoturismo a partir de directrices internacionales;

40. que desarrollen o adopten, según corresponda, normas internacionales y mecanismos financieros para los sistemas de certificación en la esfera del ecoturismo que tengan en cuenta las necesidades de las pequeñas y medianas empresas y faciliten su acceso a estos procedimientos;

41. que incorporen procesos de diálogo multisectoriales en las políticas, directrices y proyectos a escala mundial, regional y nacional para el intercambio de experiencias entre los diversos países y sectores que participan en el ecoturismo;

42. que intensifiquen sus esfuerzos por detectar los factores que determinan el éxito o el fracaso de las iniciativas de ecoturismo en el mundo para transferir esas experiencias y prácticas idóneas a otras naciones a través de publicaciones, misiones sobre el terreno, seminarios de formación y proyectos de asistencia técnica; el PNUMA, la OMT y otras organizaciones internacionales deberían continuar y ampliar el diálogo internacional sobre turismo sostenible y ecoturismo después de la Cumbre efectuando, por ejemplo, revisiones periódicas del desarrollo del ecoturismo mediante foros internacionales y regionales;

43. que adapten según proceda sus instrumentos financieros y condiciones y procedimientos de crédito para responder a las necesidades de las empresas de ecoturismo pequeñas y medianas y de las microempresas, que constituyen la médula espinal de este sector, como condición para garantizar su sostenibilidad económica a largo plazo;

44. que desarrollen su capacidad interna en cuanto a recursos humanos para apoyar el turismo sostenible y el ecoturismo como un segmento de desarrollo por sí mismo y que velen por que existan los conocimientos, la investigación y la documentación internas necesarias para supervisar la utilización del ecoturismo como herramienta al servicio del desarrollo sostenible;

45. que desarrollen mecanismos financieros para formación y capacitación, que tengan en cuenta el tiempo y los recursos necesarios para permitir verdaderamente que las comunidades locales y los pueblos indígenas participen de manera equitativa en el desarrollo del ecoturismo.

E. A las comunidades locales e indígenas

Además de todas las referencias a las comunidades indígenas que figuran en los párrafos precedentes de esta Declaración, (en particular en los párrafos 5, 8, y 9 de la página 2; en los párrafos 1 y 2 de la página 3; en A 2 y 17; B 21 y 27; C 35; D 45), los participantes dirigieron a las propias comunidades indígenas las siguientes recomendaciones:

46. que definan y pongan en práctica, como parte de la visión de desarrollo de una comunidad, que puede incluir el ecoturismo, una estrategia para mejorar los beneficios colectivos de la comunidad derivados del desarrollo del ecoturismo y entre los que se cuentan el desarrollo del capital humano, físico, económico y social y el mejor acceso a la información técnica;

47. que fortalezcan, alimenten y promuevan la capacidad de la comunidad para mantener y utilizar las técnicas tradicionales, especialmente la artesanía de fabricación casera, la producción agrícola, la construcción tradicional y la configuración del paisaje, en las que los recursos naturales se utilizan de forma sostenible.

F. A la Cumbre Mundial sobre el Desarrollo Sostenible (CMDS)

48. que reconozca la necesidad de aplicar los principios del desarrollo sostenible al turismo y el papel ejemplar del ecoturismo en la generación de beneficios económicos, sociales y medioambientales;

49. que integre el papel del turismo, inclusive el ecoturismo, en los resultados previstos en la CMDS.

Ciudad de Quebec (Canadá), 22 de mayo de 2002

Annex 2. Anàlisi comparatiu d'allotjaments Ceres Ecotur

HOTELS ECOTUR: CATEGORIA ECOTURISME

NOM	LOCALITZACIÓ	CONTACTE	PAG WEB	CATEGORIA	PREU/NIT+ESMORZ	TOTAL MITJA	GASTRONOMIA	ACTIVITATS	TIPOLOGIA DE CLIENT	DISPONIBILITAT CASA SENCERA	BIOCONSTRUCCIÓ	ENERGIA SOLAR	HORT	CORRAL	GRANJA	BIOPISCINA	VINYES ECO	APICULTURA
Hotel Posada del Valle	Collia. 33549 Arriondas (Asturias)	985841157 hotel@posadadelvalle.com	www.posadadelvalle.com	3* finca ecològica	42+9 esmorzar	51,00 €	servi de sopar, opció vegetariana	senderisme	parelles									
Can Marti	San Joan de Labritja. 07810 (Ibiza)	971333112 info@canmarti.com	www.canmarti.com	agroturisme	160 €	160,00 €	productes eco de producció pròpia	balneari i massatges, tenda ecològica	parelles		X	X	X		X		X	
Mas Mitjavila	Sant Martí d'Ogassa. 17861 (Ogassa, Girona)	972722020 info@masmitjavila.es	www.masmitjavila.es	agroturisme	40+9 esmorzar	49,00 €	ecològica y producció pròpia	tallers de cuina i activitats ramaderes	famílies	X	X							
Kaño Etxea	31866 Arrarats (Navarra)	948396010 info@kaanoetxea.com	www.kaanoetxea.com www.Casururalecologica.es	casa ecològica	26'5+6 esmorzar	32,50 €	sopar ecològic, vegetaria i macrobiotica	rutes, esquí de fondo, golf, gastronomia, queseries	famílies	250-300€			X	X				
Arqueixal (Aldea)	Granxa Arqueixal. Santiago de Albà, Pals de Rei. 27207 (Lugo)	982380251 contacto@arqueixal.com	www.arqueixal.com	5 cases ecològiques	30-60 €	45,00 €	tenda ecològica		famílies, grups	X	X	X	X					
Posada Molino del Canto	Molino del Canto s/n-09146 Barriolacuesta. Burgos	info@molinodelcanto.com	www.molinodelcanto.com	4*	39+7'70 esmorzar	46,70 €	menú especials i vegetarians	rutes, observació d'aus (ornitologia)	parelles				X					
Agroturismo Arkai	Arkaia, 13C(Álava)	635733704 info@agroturismoarkai.com	www.agroturismoarkai.com	casa rural	460€/nit tota la casa (10pax)	46,00 €		paisatgística, natural	famílies, grups									
Cortijo La Molina	Campillo de Gata, s/n. 04151, Pujaira, Almería	950081330 cortijolamolina@hotmail.com		casa rural (mínim dos nits)	3pl:150/190€ 6pl:275/475€ 8pl:370/475€	113,00 €		avistament d'aus, senderisme, formacions volcàniques, bici, feines agrícoles, platges	famílies, grups									
O Chardinet d'a Formiga	C/ Única s/n, Charo. 22336, La Fueva, Huesca	974341998 ochardinet@ochardinet.com	www.ochardinet.com	agoturisme (mínim dos nits)	33'5€	33,50 €	sopars casolans amb productes ecològics	ornitologia, naturalesa	famílies, grups		X		X					
Agroturismo El Capriolo	Travesía Mayor num17.28743 Garganta de los Montes(Madrid)	610079335 infor@agroturismoelcapriolo.es	www.agroturismoelcapriolo.es	casa rural (lloguer casa completa)	cap de setmana 225-2pax 420-10pax	112,50 €	Sols esmorzar buffet	passeig en burro, ramaderia, 4x4, agricultura ecològica	grups, famílies, parelles	X			X		X			
Eco Hotel Mundaka	C/ Florentino Larrinaga, 9. 48360 mundala, Bizkaia	946876700 info@hotelmundaka.com	www.hotelmundaka.com	hotel amb productes ecològics	31-48€	39,50 €	sols esmorzar buffet	surf, senderisme, kayak, escalada, BTT, enoturisme	aprelles, famílies			X						
Cal calso	c/ Tossal 2, Montellà de cadí-25725 Montellà i Martinet (Lleida, la cerdanya)	973515369 casarural@calcalso.com	www.calcalso.com	casa rural	49 €	49,00 €	esmoraz, sopar i picnics	visita a la granja, senderisme, birding, ruta a cavall, btt, esquí	grups, famílies, parelles	X		X	X	X				
PalacioFlorez Estrada	C/Flórez Estrada s/n, 33840 Pola de Somiedo, Asturias	616170018 florezestrada1853@gmail.com info@florezestrada.com	www.florezestrada.com	hotel rural de montaña	46-70€ +6€esmorzar	64,00 €		senderisme	famílies, grups				X					
Mas la Llum	Mas la Llum, pol.5 parcela 193, 44622, Arens de Lledó, Teruel	978090601 maslallum@maslallum.com	www.maslallum.es	casa rural d'allotjament compartit	37'5€	37'5	esmoraz ecològic, sopars i picnic, també vegà i vegetaria	rutes senderisme, banyes naturals al riu	famílies, grups		X		X					
Sabinas del Arlanza	C/La Turriendas 70, 09347, Puentedura, Burgos	947616908 info@sabinasdelarlanza.com	www.sabinasdelarlanza.com	hotel rural bioclimàtic i sostenible	54 €	54,00 €		activitats a l'hort, granja, senderisme	famílies, grups	X (algunos meses del año)	X	X	X	X	X			

NOM	LOCALITZACIÓ	CONTACTE	PAG WEB	CATEGORIA	PREU/NIT+ESMORZ	TOTAL MITJA	GASTRONOMIA	ACTIVITATS	TIPOLOGIA DE CLIENT	DISPONIBILITAT CASA SENCERA	BIOCONSTRUCCIÓ	ENERGIA SOLAR	HORT	CORRAL	GRANJA	BIOPISCINA	VINYES ECO	APICULTURA
Son Lladó	Camí des Palmer, km. 2'300-apt 157-0763 Campos, mallorca	971652572 pep@agroturismesonllado.com	www.agroturismesonllado.com	agroturisme	65€ 2pax+ 13'50 esmorzar	46,00 €	opció d'esmorzar i sopar o picnic	bicicletes, bosc, carruatge, ponis	famílies		X	X				X		
Casa Pousadoira	Pousadoira, 4-15635 Callobre (Miño), La Coruña	981777898, 607767369 info@pousadoira.com	www.pousadoira.com	agroturisme	32'5	32,50 €	esmorzar i sopar amb productes ecològics, menú vegetarià	activitats ramaderes, surf, vela, bicicletes, cavalls	famílies			X	X	X			X	
Agroturismo Maricruz	C/ San Andrés 23, 31438 Villanueva de Arce	649219858 ecoagroturismomarcruz@gmail.com	www.casauralennavarracom	agroturisme	56€ 2 pax+10esmorzar	38,00 €	esmorzar i sopar amb productes ecològics	tallers a l'hort, granja, senderisme	famílies	casa entera o por habitaciones			X	X				
Cortijo Balzain Casas Rurales	Ctra. De Cumbres Verdes km2-18140 La Zubia, Granada	951214858 info@balzain.com	www.cortjobalzain.com	casa rural superior	21€+ 3esmorzar	24,00 €	esmorzar i sopar amb productes ecològics i de l'hort	senderisme, visitar granada	famílies	el cortijo			X					
Finca Montefrío	Finca Montefrío, aptdo 15-21230 Cortegana, Huelva	666756875-670791579 fincamontefrio@hotmail.com	www.fincamontefrio.com	3 cases rurals	110-200€ casa completa (4pax)	38,75 €		tallers a la granja, hort, producció de formatge, matança, pesseig a cavall	famílies, grups				X		X			
Reitoral de Chandrexa	Barrio Casalta, 6A-32747 Chandrexa (Santa Maria), Ourense	988208099 rchandrexa@gmail.com	www.chandrexa.com	agroturismo ecològic	36-50€ + 5'50esmorzar	48,50 €	esmorzar i sopar ecològic	senderisme, BTT, Treball diari de la casa de l'aldea, verema, animals	famílies, grups				X	X			X	
Turismo Rural la Ojinegra	C/ La Iglesia, n.21-44509 Alloza, Teruel	696816138 info@laojinegra.com	www.laojinegra.com	casa rural	32'5€	32,50 €	restaurant ecològic, menús vegetarians	senderisme, BTT	parelles				x	x				
Casa de Cuento La Mallada	Camino del Monte, 7-Barrio de Orbanajo (Ozuela)-24415 Ponferrada, León	616421197 info@lamallada.com	www.lamallada.com	ecoturisme rural	550€/ cap de setmana- casa completa (10 pax)	27,50 €	no te servei de restaurant	activitats sensorials a la casa, horta biològica, introducció a l'ornitologia, senderisme, BTT,...	famílies, grups	X	X							
La Rierola-Agroturisme	La Rierola, Carretera de Vic a Manlleu B-522, km.6- 08560 Manlleu, Barcelona	938510131 larierola@gmail.com	www.larierola.com	casa d'agroturisme	220-240€/cap de setmana 4 pax + 5 € esmorzar	62,50 €	no te servei de restaurant	senderisme, BTT	famílies, grups	X			X					
Hotel Rural La Llosa de Fombona	Fombona S/N, Santa Eulalia de Nembro-33449 Gozón	651582331 lallosadefombona@gmail.com	www.lallosadefombona.es	hotel rural 3*	32'5€	32,50 €	sopars (20€)		parelles, grups	X								
Alvarella Ecoturismo	Breanca n.4, Doroña- 15615 Vilarmador, A Coruña, Galicia	981784563 info@alvarella.com	www.alvarella.com	casa rural	18-33€	25,50 €	restautació per a grups	Educació medioambiental i sostenible, senderisme, BTT, tur cultural, hort ecològic	famílies, grups	X	X		X					
La Casa del Naturalista	Quintana de Argüerín 24, 33314 Argüerín (Villaviciosa)	985999004 josearboleja@hotmail.com		casa rural	30-48€ + 3€ desayun	42,00 €	mejars amb productes ecològics	Traballs a l'hort, excursions guiades, tallers d'educació medio-ambiental i musica asturiana	famílies, grups	X			X					X
El Mirador de la Cigüeña	C/Cigüeña 6, 40160 Cabanillas del Monte (Torrecaballeros), Segovia	660267905, 629069515 info@elmiradordelacigüena.es	www.elmiradordelacigüena.es	casa rural 4*	576€/ cap de setmana -10 pax	57,60 €	productes ecològics	senderisme, birdwhatching,	famílies, grups	X			X	X				

NOM	LOCALITZACIÓ	CONTACTE	PAG WEB	CATEGORI A	PREU/NIT+ESMORZ	TOTAL MITJA	GASTRONOMIA	ACTIVITATS	TIPOLOGIA DE CLIENT	DISPONIBILITAT CASA SENCERA	BIOCONSTRUCCIÓ	ENERGIA SOLAR	HORT	CORRAL	GRANJA	BIOPISCINA	VINYES ECO	APICULTURA
Hacienda El Santiscal	Avd. El Santiscal 173, 11630 Arcos de la Frontera. Cádiz	956708313 reservas@santiscal.com	www.santiscal.com	hotel rural	43€ + 7€esmorzar	50,00 €	menjars senzills i sopars	birdwhatching	famílies, parelles			X						
CTR Los Jerónimos	C/ Las Peñas 14, 49173 La Tuda, Pereruela. Zamora	980551240, 699411664 info@losjeronimos.com	www.losjeronimos.com	centre de turisme rural	26'5€	26,50 €	mejars i sopars casolans i productes ecològics	cursos, campaments, senderisme	famílies, grups				X		X			
Casa Montecote	La Muela 200, 11150 Vejer de la Frontera. Cádiz	956448489 info@casamontecote.com	www.casamontecote.com	apartaments	60-75€/2pax	67,50 €	servei d'esmorzar	platja, bicis, senderisme	grups, famílies, parelles, singles	X			X		X			
La Valleja	Rieña, Ruenes-33576, Peñamellera Alta	985415895, 660061175 lavalleja@lavalleja.es	www.lavalleja.es	hotel rural	27'8€	27,80 €	servei d'esmorzar, picnic i sopars	tallers de gastronomia, activitats agràries, manualitats, rutes, visites guiades a la finca, etc.	parelles, grups				X					
Casa Fontequeiroso	Lgar de Queiroso-Nemiña, 15124 Muxía, La Coruña	981748946, 617490851 correo@casafontequeiroso.com	www.casafontequeiroso.com	hotel rústic	55-65€/2pax	60,00 €	productes ecològics	playa, surf, senderisme, Camino de Santiago, pesca	parelles, famílies									
La Quintana de la Foncalada	Foncalda 26, 33314 Argüeru (Villaviciosa)	985999001, 985876365 foncalda@asturcon-museo.com	www.asturcon-museo.com	casa rural	43-75€ + 7€ esmorzar	66,00 €		tallers d'alfareria, cursos de ceràmica tradicional, taller de llana, activitats a la granja	famílies, grups	X		X		X	X			
Sele-Casa d'Aldea	Samartín, s/n. 33583 Borines. Piloña, Asturias	985707587, 626601561, 619127053 info@sele.com.es	www.sele.com	Aldea de llogar compartit	25 €	25,00 €	venta productes artesanals, sopar i esmorzar	senderisme, bici, alpinisme, piragüisme, fotografia, pesca, etc.	famílies, grups	X								
Casa Les Pedroses	La Pumara 101-102.33993 Campiellos. Sobrecubio. Parque Natural de Redes	985609309, 605817757 pepa@lespedroses.com	www.lespedroses.com	Apartaments rurals	60-70€/2 pax i 2 nits	16,25 €	venta productes típics	ruta en cavalls, barranquisme, espeleologia, muntanyisme, trekking,	famílies, grups				X					
Gran Sueño	Caspio de la Vega, Pintueles, 33534 Piloña, Asturias	985710650, 696267268 info@elgransueno.es	www.elgransueno.es	Casa aldea	95-125€/2 pax	110,00 €	productes ecològics, sopars vegetarians	senderisme, trekking	parelles	X		X						
Camping Playa de Tauran	Lugar de Taurán s/n. 33700 Luearca Valdés, Asturias	985641272, 619884306	www.campingtauran.com	Camping	50€/2 pax	25,00 €	productes ecològics	activitats a la granja, busseig, senderisme, embarcador propi	grups, famílies, parelles									
MITJANA DE PREUS						49.41 €												